MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ

Daniela State
Liliana Tcaci
Alina-Mihaela Stratulat
Stela Baltag

Manual pentru clasa a III-a

Blitz
POLIGRAF

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ

Manual pentru clasa a III-a

Daniela State
Liliana Tcaci
Alina-Mihaela Stratulat
Stela Baltag

Chișinău • 2024

CZU 37.017.93(075.2)
E 19

Acest manual este proprietate publică, editat din bugetul de stat, sursa Ministerul Educației și Cercetării și transmis cu titlu gratuit.

Manualul școlar a fost elaborat în conformitate cu prevederile Curriculumului la disciplină, aprobat prin ordinul ministrului educației și cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018.

Manualul a fost aprobat prin ordinul ministrului educației și cercetării nr. 1502 din 25 octombrie 2024, ca urmare a evaluării calității metodico-științifice.

_____

(Denumirea instituției de învățământ)

EVIDENȚA UTILIZĂRII MANUALULUI:

Anul de folosire	Numele, prenumele elevului	Anul de studii	Aspectul manualului	
			La primire	La returnare

- Dirigintele clasei verifică dacă numele, prenumele elevului sunt scrise corect.
- Elevii nu vor face nici un fel de însemnări în manual.
- Aspectul manualului (la primire şi la returnare) se va aprecia de către diriginte cu unul dintre următoarele calificative: nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător.

Tipar executat la *„Blitz Poligraf" SRL*

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAŢIONALE A CĂRŢII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Educaţia moral-spirituală: Manual pentru clasa a 3-a/Daniela State, Liliana Tcaci, Alina-Mihaela Stratulat, Stela Baltag; Ministerul Educaţiei şi Cercetării al Republicii Moldova. – Chişinău: [S. n.], 2024 (Blitz Poligraf). – 64 p.: il. color.

Editat din bugetul de stat. – 34000 ex.

ISBN 978-5-86654-118-8

Dragi elevi și eleve!

Suntem încântați să începem această călătorie alături de voi, unde vom explora împreună valorile, principiile și aspectele vieții umane.

În acest manual, veți descoperi nu doar informații, ci și oportunități de a vă cunoaște mai bine, de a dezvolta empatia și de a înțelege lumea înconjurătoare. Vom explora împreună concepte care vă vor ajuta să construiți relații sănătoase, să luați decizii înțelepte și să contribuiți la un mediu pozitiv în clasă și în școală, acasă și în comunitate.

Educația moral-spirituală nu este doar un set de principii și valori, este o călătorie continuă de autocunoaștere și dezvoltare personală. Prin această călătorie, vom naviga împreună prin întrebări, discuții și activități care să vă inspire și să vă încurajeze să deveniți responsabili și conștienți. Prin descoperirea valorilor noastre comune vom construi un spațiu în care fiecare elev să poată crește și să se dezvolte într-un mod autentic și plin de înțeles.

ÎMPREUNĂ VOM DESCOPERI ADEVĂRATELE VALORI ALE UNUI OM!

Cu entuziasm și dedicare,
Autoarele

CUPRINS

Unitatea 1. EU LA ȘCOALĂ

1. Grija și bunăvoința în relațiile de prietenie 6
2. Răbdarea, cumpătarea și angajamentul în relațiile de prietenie 8
3. Respectul și comunicarea pozitivă în mediul școlar 10
4. Coeziunea clasei pentru o școală prietenoasă tuturor copiilor 12
5. Sunt cooperant pentru a face clasa prietenoasă 14
6. Proiectul: „Eu și colegii mei” 16
7. Învățăm! Exersăm! Aplicăm! 18

Unitatea 2. EU ÎN FAMILIE

1. Grija, bunăvoința și respectul în familie 20
2. Cumpătarea și angajamentul, recunoștința copiilor față de părinți 22
3. Comunicarea pozitivă în familie 24
4. Obiceiuri și tradiții în familia mea 26
5. Sunt cooperant cu membrii familiei mele 28
6. Proiectul: „De sărbători, suntem acasă” 30
7. Învățăm! Exersăm! Aplicăm! 32

Unitatea 3. EU ÎN COMUNITATE

1. Grija și bunăvoința în comunitate 34
2. Respectul și solidaritatea în comunitate 36
3. Implicarea elevilor în viața comunității și în acțiuni de binefacere 38
4. Patrimoniul cultural al localității mele 40
5. Biserica – agent comunitar important 42
6. Sunt cooperant cu membrii comunității mele 44
7. Proiectul: „Învăț să trăiesc în comunitate” 46
8. Învățăm! Exersăm! Aplicăm! 48

Unitatea 4. ÎNVĂȚ SĂ FIU OM

1. Împreună facem lumea mai bună! 50
2. Răbdarea și cumpătarea 52
3. Grija și bunăvoința 54
4. Angajamentul și responsabilitatea 56
5. Recunoștința copiilor față de părinți 58
6. Cooperez cu oamenii din jurul meu 60
7. Proiectul: „Învăț să fiu OM” 62
8. Învățăm! Exersăm! Aplicăm! 64

Unitatea 1

EU LA ȘCOALĂ

Valorile pe care le învățăm la școală nu sunt doar pentru a ne ghida în prezent, ci și pentru a ne lumina calea în viitor.

1. Grija și bunăvoința în relațiile de prietenie
2. Răbdarea, cumpătarea și angajamentul în relațiile de prietenie
3. Respectul și comunicarea pozitivă în mediul școlar
4. Coeziunea clasei pentru o școală prietenoasă tuturor copiilor
5. Sunt cooperant pentru a face clasa prietenoasă
6. Proiectul: „Eu și colegii mei”
7. Învățăm! Exersăm! Aplicăm!

1 Grija și bunăvoința în relațiile de prietenie

1. Citește. Discută și reflectează.

Valentin era elev în clasa a treia. Aștepta cu nerăbdare să-și revadă colegii după vacanța de vară. Însă, cu două zile înainte de începerea anului școlar, se îmbolnăvise grav.

Acum era nevoit să își petreacă toată ziua în pat. Pentru că nu aveau voie să vină prietenii să-l viziteze, el suferea și mai tare. Cu fiecare zi ce trecea, devenea tot mai trist și posomorât.

Într-o zi, privind pe fereastră, a observat un pinguin. Acesta l-a salutat și a dispărut la fel de misterios cum a apărut. Valentin a rămas surprins. În timp ce încerca să-și dea seama ce s-a întâmplat, o maimuță veselă a trecut dansând prin fața geamului. După ceva timp, tot mai multe personaje amuzante apăreau la fereastră, făcându-l să râdă cu poftă. În zilele următoare, a văzut cum se perindă un cățel cu ochelari de soare, o broscuță cu umbrela colorată. Apoi a zărit un elefant și un ursuleț panda care se rostogoleau încoace și încolo. Băiatul a fost nedumerit de tot ce se petrecea în curtea casei sale. Nu-i venea să creadă ochilor. Parcă era un vis!

În scurt timp s-a însănătoșit și s-a reîntors la școală. Toți s-au bucurat. Valentin era nerăbdător să le povestească despre cele întâmplate. În acel moment, a observat ceva cunoscut în geanta unui coleg. Atunci a înțeles totul. Era tare fericit!

Din acea zi, Valentin și-a promis, că și el va avea grijă ca nimeni din preajma lui să nu se simtă vreodată singur și trist.

Text creat de autoarele manualului

- *Cum se simțea Valentin acasă? De ce?*
- *Cum crezi, ce a văzut Valentin în geanta colegului? Cum apreciezi fapta colegilor?*
- *De ce calități au dat dovadă prietenii lui Valentin?*
- *Crezi că grija și bunăvoința poate să consolideze relația de prietenie? Argumentează.*
- *Intitulează textul.*

2. Imaginează-ți că ești în locul lui Valentin. Ce le-ai fi spus colegilor după revenirea la școală?

3. Analizează imaginile. Alcătuiește povestiri scurte în baza lor.

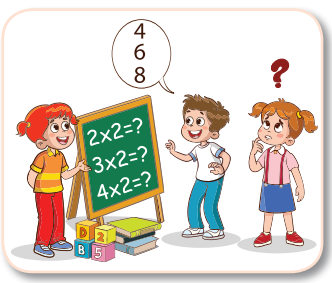

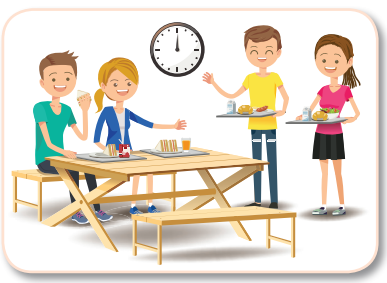

E bine să știi!

Grija și **bunăvoința** sunt două aspecte importante în relațiile cu colegii. Ele se referă la felul în care ne comportăm unii cu alții. **Grija** o poți manifesta în diferite moduri: să asculți când cineva are nevoie să vorbească cu tine; să-l ajuți sau să-i oferi sfaturi și susținere. **Bunăvoința** este o atitudine pozitivă și deschisă, o dorință de a-i trata cu respect și înțelegere pe cei din jur. Atunci când avem grijă de cineva, manifestăm de obicei și bunăvoință față de acea persoană.

4. Numește personajele în care s-au deghizat colegii lui Valentin. Găsește câte o valoare care începe cu litera inițială a acestora.

De exemplu: Pinguin – *prietenie*...

5. Citește versurile scrise de Traian Dorz. Ce mesaj transmit ele?

Grijă poate că nu poți,
Ca să ai mereu de toți.
Însă, dragul meu, oricând
Și cu toți tu poți fi **blând**.

Cel ce **bun** dorește-a fi,
Nimeni nu-l poate opri.
Ziua-n care nu faci bine,
E pierdută pentru tine.

6. Identifică doar replicile care definesc manifestarea bunăvoinței într-o relație de prietenie.

Îmi pare bine că vom învăța într-o clasă!

Mă bucur pentru tine!

N-aș vrea să fim colegi!

Nu ești unicul care ai luat locul întâi la concurs!

Ce bine că ai reușit!

Înțeleg, că nu ți-a fost ușor să...

Îți propun să realizăm proiectul împreună.

Ai copiat testul!

Cu ce pot să te ajut?

Descurcă-te singur!

Ce idei originale ai!

Nu vreau să fii în grupul nostru!

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am învățat despre... . Am înțeles că... . Mi-aș dori... .

Activitate individuală

Amintește-ți și relatează o situație în care cineva dintre colegi a manifestat grijă sau a fost binevoitor.

Tema celor isteți

Explică aforismul: *„Bunăvoința ne face mai mulți prieteni decât bogăția și ne aduce mai multă încredere decât puterea.”* (Fenelon)

Activitate în echipă

Faceți o listă de texte literare, de emisiuni și filme pentru copii, în care personajele dau dovadă de grijă și bunăvoință față de colegi.

Activitate în perechi

Alcătuiți un dialog cu titlul: *„Grijă și Bunăvoință”*.

2 Răbdarea, cumpătarea și angajamentul în relațiile de prietenie

1. Citește. Discută și reflectează.

Băieții din clasa noastră sunt pasionați de fotbal. După lecții, organizează jocuri pe stadionul școlii. Astăzi au și o competiție cu clasa paralelă.

Înainte de concurs, s-a apropiat de ei Emilia, colega lor de clasă, și a rugat să fie primită în joc.

– Nici nu te gândi, a spus Matei. Fotbalul nu e pentru fete. Cu tine vom pierde meciul.

Băieții au început să se contrazică, dar, în cele din urmă, au decis să o primească.

Jocul a început. Emilia se străduia din răsputeri, însă mingea parcă nu o asculta. După fiecare minge ratată, Matei se uita înfuriat, dar Damir îi șoptea Emiliei: „Nu te descuraja, și cei mai vestiți fotbaliști ratează uneori". După prima rundă, Matei s-a apropiat și a început să strige la Emilia.

Emilia și-a strâns mâinile în pumn pentru a-și șterge lacrimile și s-a îndepărtat spre ieșire.

– Unde te duci, Emilia? au întrebat-o Damir și Alex.

– Mai bine plec. Nu vreau să pierdeți meciul din cauza mea.

– Plec și eu din joc, a spus Damir. Mai bine să pierdem, decât să jignim o colegă.

Toți ceilalți jucători l-au susținut.

Emilia, emoționată, s-a îndreptat spre centrul terenului și și-a ocupat locul. Spre mirarea tuturor, în repriza a doua, ea a jucat extraordinar de bine, așa cum o învățase fratele ei. A marcat și două goluri. Era tare fericită. Iar colegii ei erau încântați.

La finalul meciului, de ea s-a apropiat profesorul de educație fizică. I-a strâns mâna și a început să-i povestească despre echipele de fete care joacă fotbal.

Text creat de autoarele manualului

- *Cum crezi, ce a urmat? Cum au ajutat-o băieții să-și realizeze visul?*
- *De ce calități a dat dovadă Damir?*
- *Care sunt trăsăturile morale de care au dat dovadă băieții la sfârșitul meciului?*
- *Intitulează textul.*

2. Imaginează-ți că ești în locul Emiliei. Ce le-ai fi spus băieților după meci?

E bine să știi!

Răbdarea este o calitate valoroasă care ne învață să așteptăm calm pentru a obține ceea ce ne dorim, chiar dacă aceasta nu se întâmplă imediat. Într-o relație de prietenie este important să-ți asculți cu răbdare prietenul și să-l susții. **Cumpătarea** în relațiile de prietenie presupune să fii un prieten respectuos, echilibrat și empatic, să-ți controlezi comportamentul pentru a menține o legătură sănătoasă. **Angajamentul** se referă la implicarea, loialitatea și responsabilitatea pe care o arăți în cadrul prieteniei tale cu colegii.

3. **Descrie situațiile în care copiii dau dovadă de răbdare.**

4. **Formulează argumente PRO sau CONTRA pentru afirmațiile de mai jos.**

» Angajamentul înseamnă să acorzi prieteniei timpul și atenția pe care o merită.

» Este important să învățăm să fim răbdători, chiar dacă uneori este greu.

» Prietenia bazată pe cumpătare presupune să fii sincer și deschis în comunicare.

5. **Numește activități și evenimente din viața unui școlar care necesită:**

a) răbdare; b) cumpătare; c) angajament.

6. **Continuă enunțurile.**

Un coleg răbdător este cel care... .
Cel mai cumpătat coleg la școală este... .
Cea mai responsabilă colegă este..., fiindcă... .
Dacă voi fi cumpătat(ă), voi avea de câștigat, deoarece... .

7. **Descoperă cuvintele din anagrame. Povestește cum aceste obiecte te învață să fii responsabil/responsabilă.**

S F A E M O R — A C E S — C S P E R I L D A

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am înțeles că... . Plec cu gândul că... .

Activitate în perechi

Găsiți cel puțin 2 proverbe despre prietenie și răbdare.

Tema celor isteți

Identifică cel puțin 3-4 consecințe pentru elevii nerăbdători.

Activitate în echipă

Povestește colegilor o situație în care ai fost cumpătat cu colegii și o situație în care ai dat dovadă de răbdare pentru a realiza un lucru mai dificil.

Joc de rol

Imaginează-ți că ești învățătorul/învățătoarea clasei. Cum le-ai explica elevilor că angajamentul și cumpătarea aduc avantaje?

3 Respectul și comunicarea pozitivă în mediul școlar

1. Citește. Discută și reflectează.

Răspunde cu chibzuință, căci graba strică treaba și vorba dulce mult aduce; apoi vorba, deși e dulce ca mierea, poate fi și amară ca fierea.

Celui ce-ți vorbește cu asprime, tu răspunde-i cu blândețe, căci omul nechibzuit, azi îți vorbește nebunește și mâine se căiește.

Când vezi pe om în mânie și în întristare, nu-i mai face și tu supărare. Nu pune paie pe foc, ci mângâie-l, de ai vreun mijloc, iar de nu, lasă-l mai bine, ca să nu-și descarce mânia pe tine.

Fugi de minciună, căci cine s-a găsit cu minciuna o dată, nu mai e crezut, de ar vorbi chiar adevărul.

„Povestea vorbei” de Anton Pann

- *Descoperă proverbele în acest text.*
- *Ce sfaturi se desprind din conținutul textului?*
- *Care dintre povețe se referă la comunicare?*
- *Cum crezi, de ce textul a fost intitulat „Povestea vorbei”?*

2. Analizează imaginile. Găsește proverbele din text care se potrivesc imaginilor.

3. Argumentează rolul fiecărei caracteristici în comunicarea pozitivă cu colegii.

Soluții negociate

Respect reciproc

Ton adecvat al vocii

Contact vizual

Ascultare activă

Atitudine binevoitoare

E bine să știi!

Comunicarea pozitivă cu colegii contribuie la crearea unui mediu de învățare plăcut și armonios. Acesta ne ajută să colaborăm mai eficient, să ne susținem reciproc, să ne încurajăm și să ne bucurăm de timpul petrecut împreună la școală.

4. Descoperă citatele în baza desenelor și cuvintelor date. Explică-le.

se prind cu 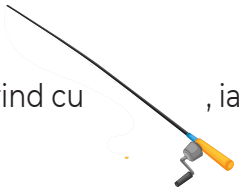 , iar cu vorbele.
(W. Shakespeare)

Cuvintele sunt vocea . *(Confucius)*

5. Analizează situațiile. Ce sfaturi și soluții ai oferi?

- Mihai, când ia punctaj mic la teste se supără, răspunde înapoi, se comportă indecent cu cei din jur.
- Învățătorul cere agenda unui elev care nu-și face zilnic temele. Acesta nu vrea s-o prezinte.
- Mirela a luat o carte cu împrumut de la biblioteca școlii. Acum, când o zărește pe doamna bibliotecară, fuge. Își face griji că i se va cere să întoarcă cartea, dar ea nici nu știe unde a pus-o.

6. Descoperă persoanele care lucrează în școală, în afară de învățători.

- Când nu te simți bine, în ajutor îți vine.
- Are cărți pentru fiecare, le-mprumută la solicitare.
- Știe fără îndoială, cine intră sau iese din școală.
- Gestionează activitatea întregii școli, cunoaște totul despre fiecare: de la mic până la mare.

7. Mulțumesc pentru...

Oferă câte un mesaj de mulțumire persoanelor care lucrează în școala ta.

Autoevaluare și reflecție

Astăzi am discutat despre... . Mi-aș dori... . Mă bucur că... .

Activitate în echipă

Identificați cât mai multe reguli pentru o comunicare pozitivă cu colegii. Prezentați-le cât mai original.

Tema celor isteți

Găsiți cât mai multe argumente de ce trebuie să-i respectăm pe cei care lucrează în școală.

Activitate în perechi

Explicați îndemnul: *„Comportă-te cu colegii așa, cum ai vrea ca aceștia să se comporte cu tine.”*

Joc de rol

Improvizați dialoguri între voi și personalul care lucrează în școală. Arătați cum manifestați respectul pentru ei.

4 Coeziunea clasei pentru o școală prietenoasă tuturor copiilor

1. Citește. Discută și reflectează.

Părinții căutau o școală bună pentru fiul lor. După ajutor au apelat la cei mai înțelepți membri din familie – bunicul și bunica. Aceștia au promis că vor găsi cea mai bună școală.

A doua zi, bunicii au mers la câteva școli. Intrau în curte și așteptau să iasă copiii la pauză. Îi priveau în tăcere și plecau.

Pe la amiază, au intrat în curtea unei școli mici. Obosiți fiind, s-au sprijinit de gard. Imediat ce a sunat clopoțelul, toți copiii au ieșit afară.

– Bunicule, vă simțiți rău? Să vă aduc puțină apă? s-a auzit o voce.

– Bunicuțo, pe cine așteptați? Poate să chem pe cineva? s-a auzit un alt glăscior.

– Poate să-l chem pe domnul învățător? a întrebat un alt copil.

Curând, în curte a ieșit un tânăr învățător. Bunicul l-a salutat și i-a spus:

– În sfârșit am găsit cea mai bună școală pentru nepotul meu.

– Dar școala noastră este veche și neîncăpătoare...

Seara, mama băiatului i-a întrebat pe bunici:

– Sunteți siguri că ați găsit școala cea mai bună?

– O școală bună poate fi recunoscută cu ușurință după elevii săi... a răspuns bunica.

Adaptare după parabola „Cea mai bună școală”

- *Cum au ales bunicii școala pentru nepot?*
- *Cum crezi, bunicilor le-a fost ușor să aleagă școala? De ce?*
- *Crezi că bunicii au fost convingători?*
- *Cine sau care sunt indicatorii unei școli bune, prietenoase?*

E bine să știi!

Coeziunea clasei se referă la nivelul de legătură și colaborare dintre elevii unei clase. O clasă cu o coeziune puternică este caracterizată prin relații prietenoase, comunicare eficientă, spirit de echipă și înțelegere reciprocă. Coeziunea este esențială pentru un mediu motivant și prietenos, cât și pentru creșterea succesului în clasa de elevi.

2. „Curcubeul valorilor” Scrie pe cartonașe colorate diferite calități specifice unei școli prietenoase. Pune-le în semicerc, pentru a forma un curcubeu din ele. Organizați o expoziție.

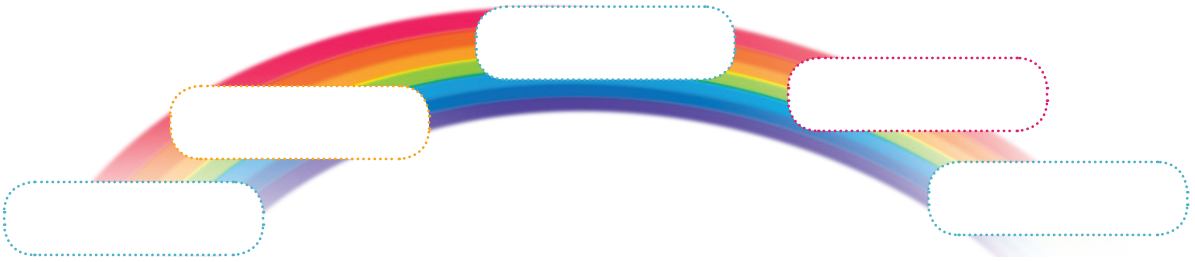

3. Găsește pentru fiecare noțiune din coloana a doua explicația potrivită din prima coloană. Astfel vei determina 3 elemente cheie ale unei clase prietenoase.

Elevii și profesorii se tratează cu respect reciproc. Relațiile dintre membrii clasei sunt bazate pe încredere și sprijin.	Gestionarea conflictelor
Elevii știu să rezolve conflictele amiabil, să își exprime opiniile într-un mod respectuos și să găsească soluții împreună.	Relații pozitive
Elevii se simt încurajați să își exprime gândurile, întrebările și preocupările fără teama de a fi judecați.	Comunicarea deschisă

4. Studiu de caz. Ce va trebui să facă un elev dacă...?

- Un coleg a fost acuzat pe nedrept, dar el a fost martor la situația respectivă;
- La un concurs a ieșit pe locul al treilea, iar prietenul său – pe primul;
- A lucrat în echipă la un proiect, dar numai coechipierii săi sunt menționați și lăudați.

5. Lanțul prieteniei.

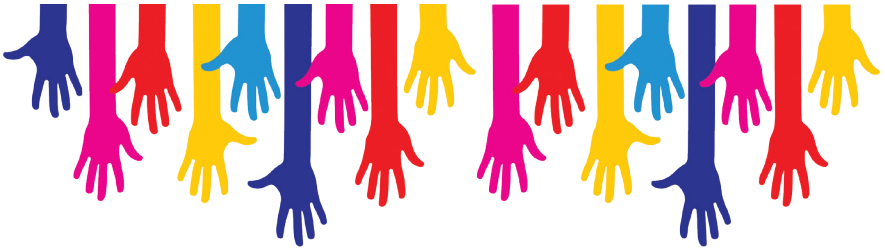

Pe o coală de hârtie lungă, desenați conturul palmelor. Scrieți pe cea dreaptă o calitate care vă place la voi, iar pe cea stângă una care v-ar ajuta să aveți o clasă unită. Expuneți lucrarea în clasă.

6. Scrie, împreună cu ceilalți colegi de clasă, cât mai multe idei despre cum arată și ce se întâmplă într-o „școală prietenoasă copiilor”.

Autoevaluare și reflecție

Astăzi am învățat despre... . Am înțeles că... . Plec cu gândul că... .

Activitate în echipă

Adunați poze, desene, idei, impresii, curiozități din viața clasei. Elaborați un poster, pliant sau lapbook cu titlul „*Clasa mea*”.

Tema celor isteți

Creează rețeta unei clase prietenoase. Alege ingredientele necesare și importante, combină-le cât mai original.

Activitate în perechi

Explicați afirmația: *„O clasă cu copii prietenoși și cu bun simț, pentru orice școală, este o comoară.”*

Activitate practică

Identifică 1-2 jocuri care ar putea consolida relația de colaborare între colegi.

5 Sunt cooperant pentru a face clasa prietenoasă

1. Citește. Discută și reflectează.

Anul acesta în clasa noastră au venit doi elevi noi.

La recreație, ei s-au apropiat de doamna învățătoare și au întrebat-o cum sunt copiii din clasă. Fără a ezita, doamna le-a adresat altă întrebare:

– Dar cum erau cei din clasa de unde veniți?

– Egoiști și răi. De aceea, mă bucur că am putut pleca de acolo, a spus primul.

– Așa sunt și copiii din clasa noastră, a răspuns doamna învățătoare.

– Dar eu am avut parte de colegi buni și respectuoși. Am avut mulți prieteni acolo și i-am părăsit cu greu.

– În clasa noastră la fel vei cunoaște copii buni și înțelegători, cu care, sunt sigură că te vei împrieteni, a continuat doamna.

– Doamna învățătoare, de ce ați oferit răspunsuri diferite la una și aceeași întrebare?

– Scumpii mei, fiecare poartă lumea sa în propria-i inimă. Colegii pe care îi atragem în jurul nostru sunt cei care ni se aseamănă. Pentru a avea o clasă prietenoasă trebuie să dați dovadă de respect, ajutor reciproc și să creați în jurul vostru o atmosferă pozitivă.

- *Ce calități morale desprindem din comportamentul elevilor?*
- *Care este învățătura textului citit? Propune un titlu potrivit textului.*

2. Meditează. De ce...?

- ... copiii s-au apropiat la recreație de doamna învățătoare?
- ... copiii au oferit răspunsuri diferite?
- ... copiii au primit răspunsuri diferite?
- ... e bine să înveți într-o clasă prietenoasă?

E bine să știi!

Trăsăturile sau calitățile morale reprezintă însușirile sufletești ale unei persoane. Ele pot fi pozitive (bunătatea, curajul) sau negative (răutatea, lașitatea). Cele pozitive se mai numesc valori, cele negative – defecte de caracter. Comportamentele morale reprezintă acțiuni și atitudini care reflectă respectul pentru valorile morale. **Cooperarea** în clasă se referă la capacitatea elevilor de a lucra împreună într-un mod armonios și productiv pentru a atinge un scop comun. Pentru a avea o clasă prietenoasă, fii amabil și drăguț cu toți colegii de clasă, cât și cu cei din școală. Zâmbește! Salută-te! Fii modest! Exprimă-ți sincer, cinstit sentimentele! Respectă drepturile colegilor!

3. Descoperă comportamente morale din anagrame (prima și ultima literă se păstrează). Explică-le.

RSEPCET

DSICPINILĂ

TLREAȚNOĂ

4. Analizează imaginile. Găsește asemănări și deosebiri.

5. Restabilește afirmațiile.

- clasă, sărbătoare, prietenoasă, o, Fiecare, este.
- ai grijă, La drum, când, picioare, ai, vorbești, de, grijă, limbă, de.

6. Alege expresiile pe care le poți folosi când încurajezi un coleg. Continuă lista cu alte 3-4 expresii.

Fii convins în forțele tale!

Poți mai bine. Încearcă!

Te pot ajuta!

Vei reuși dacă vei face efort!

Dacă nu poți, refuză!

Nu e pe puterile tale!

7. Propune soluții pentru studiul de caz.

Dorina este o fetiță care trăiește doar cu mama și fratele mai mic. La începutul anului școlar, ea a venit la școală foarte necăjită. S-a așezat în bancă și a început să plângă. Ne-am adunat în jurul ei să aflăm ce s-a întâmplat. Dorina ne-a povestit că mama s-a îmbolnăvit și nu au bani suficienți pentru a cumpăra medicamente. Nu au bani nici pentru rechizite. Se gândea să renunțe la școală.

- *Dacă Dorina ar fi colega ta, cum ai putea-o ajuta?*
- *Cum crezi că au procedat colegii fetei?*

8. Realizează un sondaj. Află cum se simt elevii atunci când își ajută colegii aflați în dificultate. Fă o listă de emoții trăite în asemenea situații.

Autoevaluare și reflecție

Astăzi am aflat... . Sunt mândru/mândră că... . Cred că... .

Activitate în echipă

Explicați una dintre afirmațiile obținute la exercițiul 5.

Joc de rol

Imaginează-ți că ești învățător/învățătoare. Cum le-ai explica elevilor din clasă că orice activitate realizată în cooperare aduce avantaje.

Portofoliu

Realizează o listă de activități pe care elevii le realizează la școală în echipă.

Tema celor isteți

Explică aforismul: *„Comportamentul este oglinda prin care fiecare om își arată fața sa.”* (Goethe)

6 PROIECTUL: „Eu și colegii mei”

Citește poezia. Stabilește apoi, împreună cu învățătorul/învățătoarea și colegii de clasă, sarcinile pe care le veți realiza.

Domnule învățător,
Doamnă-nvățătoare,
Eu încă sunt mic-micșor,
Firav ca o floare...

Cum rostiți orice cuvânt
Simplu, părintește,
Simt că școala-i locul sfânt
Unde-nveți a crește.

„Învățătorii” de *Vasile Romanciuc*

Activitate individuală

1. Desenează pe o foaie diagrama de mai jos, apoi completeaz-o respectând cerințele.

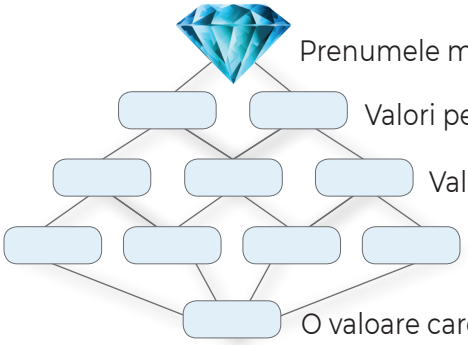

Prenumele meu;

Valori pe care le-am învățat la școală;

Valori pe care le respect la școală;

Valori pe care le apreciez la colegii mei;

O valoare care mă caracterizează.

Activități în perechi

2. Restabiliți proverbele. Explicați-le.

- Elevii sunt... cheia către nu doar din cărți.
- Clasa este... comoara cea mai de preț ușile viitorului.
- Școala este... un mic univers în care învățăm a unei școli.

3. Dacă imaginile ar putea vorbi, ce mesaje ar transmite?

Activități în grup

4. Realizați o carte cu genericul „Valorile clasei noastre”. Pentru a obține un produs foarte bun, respectați:

- Etapele de lucru:
  - *Formăm 6 grupuri. Repartizăm sarcinile, folosind zarul.*
  - *Pregătim materialele necesare.*
  - *Stabilim timpul de lucru. Realizăm, în grupuri, câte o pagină a cărții.*
  - *Aranjăm și asamblăm produsul.*

- Criteriile de succes:
  - Contribui activ la discuțiile de grup.
  - Ascult ideile colegilor.
  - Susțin ideile bune.
  - Sunt calm(ă). Păstrez liniștea.
  - Îndeplinesc sarcinile conștiincios, corect (meticulous).

- Realizați foaia de titlu.
- Realizați „Jurnalul clasei”. Scrieți numele și prenumele colegilor, zilele de naștere.
- Scrieți calitățile morale și comportamentele pozitive ale colegilor. Adăugați fotografii.
- În atelierul „Micii scriitori”, scrieți o compunere cu titlul „Valorile clasei noastre”.
- Selectați și scrieți proverbe, poezii și ghicitori despre școală, colegi și despre valorile învățate la școală.
- Reprezentați prin imagini, fotografii, simboluri sau îndemnuri câteva reguli de comportare la lecții, în cantină și în pauza mare.

5. Activitatea „În școala noastră poate fi mai bine”.

- Realizați un sondaj pentru a afla dificultățile cu care se confruntă elevii din școală, dar și din alte clase.
- Adunați opiniile și sugestiile în *Jurnalul cu impresii*.
- Discutați cu învățătorul și elaborați soluții pentru fiecare problemă în parte, sau un plan cu activități și acțiuni concrete.

SUCCESUL ÎN ȘCOALĂ DEPINDE DE PLĂCEREA DE A ÎNVĂȚA, A ASCULTA ȘI FRUMOS A TE PURTA.

7 Învățăm! Exersăm! Aplicăm!

Citește textul. Stabilește apoi, împreună cu învățătorul/învățătoarea și colegii de clasă, sarcinile pe care le veți realiza.

Deși sunt în al nouălea an de viață, abia ieri mi-am dat seama că copiatul poate să aducă mari necazuri.

Nu voi uita ziua când trebuia să primim rezultatele de la evaluare la matematică. Adevărul este că nu stăteam prea bine cu matematica. Dar, de data asta eram sigură că va fi un „Foarte bine". Am deschis nerăbdătoare caietul. Primul lucru care mi-a atras atenția a fost cuvântul „Bine" scris cu pixul roșu. Însă alături era un emoticon, pe care îl punea doamna învățătoare doar când era dezamăgită sau dacă trebuia să recuperezi tema. Am rămas nedumerită. Pe ultimul rând scria: *„Bine copiat de la Samoil."*

Dar cum a aflat doamna? Poate Samoil a observat? Nu a putut, căci am fost foarte atentă. Aceleași greșeli... dar de ce a fost atât de sigură că eu am copiat și nu invers? Mă întrebam, însă nu aveam curajul să contestez. Nu știam nici ce va urma. Ce rezultat voi primi în agendă... Nu doream să afle părinții...

1. Ce acțiune i-a adus fetei mari necazuri?

A. *Identifică comportamentele fetei.*

B. *De ce ea nu dorea ca părinții să afle despre cele întâmplate?*

C. *Prezintă în 3-5 enunțuri ce a urmat.*

2. Descrie personajul din text prezentând argumente referitoare la trăsăturile morale și comportamentele sale.

A. *Cum ai fi procedat în locul lui?*

B. *Argumentează opinia/atitudinea față de acest personaj.*

3. Creează o agendă sub formă de pliant.

A. *Alege grosimea fâșiilor la pliere.*

B. *Scrie pe fiecare pliu câte o faptă bună realizată la școală.*

C. *Plasează fotografii mici sau alte desene, mesaje.*

D. *Decorează corespunzător.*

E. *Prezintă agenda colegilor.*

Unitatea 2

EU ÎN FAMILIE

Dacă vrei să schimbi lumea,
du-te acasă și iubește-ți familia.
(Maica Tereza)

1. Grija, bunăvoința și respectul în familie
2. Cumpătarea și angajamentul, recunoștința copiilor față de părinți
3. Comunicarea pozitivă în familie
4. Obiceiuri și tradiții în familia mea
5. Sunt cooperant cu membrii familiei mele
6. Proiectul: „De sărbători, suntem acasă”
7. Învățăm! Exersăm! Aplicăm!

1 Grija, bunăvoința și respectul în familie

1. Citește. Discută și reflectează.

Bine e dacă nu minți,
și-nveți totul de cu seară,
și-i ajuți și pe părinți,
și iei lecții de vioară;
dar să văd cum te prezinți
dacă ai o... surioară?
Eu, chiar dacă sunt băiat,
și chiar dacă-i zi frumoasă,
numai bună de jucat,
fiindcă mama nu-i acasă,
cumpăr lapte, umplu cana,
și-o servesc pe sora mea:
„Bea-o toată, nu-i fierbinte;
să crești mare și cuminte!"
Supărată-i surioara
că păpușa ei, Mioara,
n-are o mână, și nu-i place!
spune, cum să se mai joace?
Eu, chiar dacă sunt băiat –
și chiar dacă niciodat'
să mă credeți, n-am brodat –
ață pun în ac, frumos,
iau păpușa și i-o cos:
„Gata, poți s-o dai și huța!
Dar să nu-i mai rupi mânuța!"
Stau și-nvăț la geografie...
surioara vrea să știe
despre sateliți și soare,
sau... ce este o planetă.
Eu, chiar dacă n-am lunetă
și... nu-s mare astronom,
îi explic, să înțeleagă...
și-i vorbesc o oră-ntreagă
despre cosmos – despre om...

„Chiar dacă sunt băiat" de Vasile Boiculesi

- *În ce situații băiatul a dat dovadă de grijă? Dar de perseverență, bunăvoință?*
- *Dar tu de care din membrii familiei tale ai grijă? În ce situații?*
- *Cum au grijă de tine părinții și bunicii tăi? Cum le răspunzi?*

E bine să știi!

Familia este primul grup social căruia îi aparținem. Relațiile din cadrul familiei trebuie să se bazeze pe respect, dragoste, grijă, bunăvoință, încredere, cooperare, solidaritate, perseverență, sinceritate. **Respectul** se manifestă prin cuvinte, gesturi și fapte. Acest lucru demonstrează nivelul de educație al unei persoane. **A fi răbdător** înseamnă să continui să muncești și să depui efort constant chiar și atunci când lucrurile nu merg așa cum ne așteptăm sau când ne confruntăm cu situații dificile. Înseamnă să rămânem determinați și să nu renunțăm, indiferent de obstacole.

2. Comentează comportamentele ilustrate.

3. **Numește trei drepturi și trei responsabilități pe care le ai în familie.**

4. **Formulează două recomandări despre cum să fii grijuliu și respectuos cu părinții, în fiecare din situațiile date:**

acasă | pe stradă | în vizită | la masă | la magazin | în parc

5. **Stabilește corespondențe dintre cele două coloane.**

mama și tata	»	» verișori
părinții părinților mei	»	» unchi
fratele mamei mele	»	» părinți
sora tatălui meu	»	» bunici
copiii fratelui mamei	»	» mătușă

6. **Descrie activitățile în care sunt implicați cei din imagini. Stabilește cum membrii familiilor din imagini dau dovadă de grijă, bunăvoință și respect.**

7. **Descoperă cuvântul (prima și ultima literă sunt neschimbate) și dă exemplu de o situație când e bine să-l folosești.**

M E M U Ț U S L C

8. **Studiu de caz.**

Mama a venit obosită de la serviciu. Le-a adus celor doi copii ai ei, Ana și Mihai, plăcințele călduțe și suc de mere. Când a intrat în casă, copiii au privit-o, dar au continuat să se joace pe telefoane.

- *De ce au dat dovadă cei doi copii?*
- *Ce sfaturi le poți oferi? Cum ai proceda tu în asemenea situație?*

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am învățat... . Mi-aș dori... . Am înțeles că... .

Activitate în echipă

Explicați proverbul: *„Dragostea și respectul față de părinți sunt sentimente sfinte.”*

Joc de rol

Mimați activități pe care le faceți și care conturează respectul, grija, răbdarea și bunăvoința în raport cu membrii familiei.

Tema celor isteți

Scrie pe o fișă de ce este importantă familia?

Activitate practică

Confecționează felicitări și oferă-le celor dragi din familie.

2 Cumpătarea și angajamentul, recunoștința copiilor față de părinți

1. Citește. Discută și reflectează.

Vine tata de la deal. Dumitrița îi toarnă apă pe mâini. Îi aduce ștergarul din casă. Tata îi mulțumește și se așează la masă. După masă tata se duce în grădină să vadă cum se coace poama. Se duce și Dumitrița cu tata.

Trec printre rândurile de vie. Tata se uită la fiecare butuc. Poama se învinețește de acum. Dar printre rânduri crește buruianul și tata zice că trebuie numaidecât prășit.

– Am să prășesc eu.

– Tu? se miră tata.

– Eu, că mata nu ai timp. Și nici mama nu are timp. Am să prășesc eu și cu bunelul.

– Bine, se bucură tata. Numai să luați seama cum prășiți. Să nu atingeți strugurii, că au să se scuture.

„Dumitrița" de Dumitru Matcovschi

- *Ce impresie ți-a creat această familie?*
- *Care dintre personajele din text au dat dovadă de angajament? Dar de recunoștință?*
- *Ce valori predomină între membrii acestei familii?*

E bine să știi!

Cumpătarea, **angajamentul** și **recunoștința** sunt principii pe care fiecare copil le învață de la membrii familiei. Aceste principii au fost stabilite în timp și sunt transmise din generație în generație.

Respectarea principiilor și valorilor morale ajută la formarea unui comportament pozitiv.

2. Analizează imaginile și stabilește valorile morale de care dau dovadă personajele.

3. **Formați două echipe: PRO și CONTRA. Dezbateți comportamentul fetei din povestea citită la lecție, prezentând cel puțin trei argumente.**

Aprob comportamentul fetei, deoarece...	Dezaprob comportamentul fetei, deoarece...

4. **Numește trei personaje literare, care au dat dovadă de lipsă de cumpătare și recunoștință față de părinți.**

5. **Povestește o întâmplare în care cineva din membrii familiei a fost recunoscător față de tine.**

6. **Numește trei sfaturi pe care părinții ți le dau frecvent. De ce crezi că le repetă mereu?**

7. **Imaginează-ți că poți să-ți arăți recunoștința față de părinți îndeplinindu-le trei dorințe. Care crezi că ar fi acestea?**

8. **Numește acțiuni pe care le faci în familie și prin care îți manifești recunoștința, cumpătarea și angajamentul față de familia ta.**

9. **Descoperă aforismele.**
   - mult, Vorbește, ascultă, puțin.
   - munții, nu, Nici, rezistă, bunăvoință, la.
   - Transformă, promisiunea, angajamentul, realitate, în, și.
   - începutul, recunoștinței, este, Mulțumirea.

10. **Explică gândul înțelept: *„În spatele fiecărui Copil Lumină e un Părinte Soare.” (Mirela Retegan)***

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am învățat... . Mi-aș dori... . Am înțeles că... .

Portofoliu

Realizează acrostihul cuvântului **recunoștință**. Completează-l cu atitudini și comportamente morale de care trebuie să dai dovadă în familie.

Tema celor isteți

Cum crezi că se simt părinții când copiii dau dovadă de inițiativă de a se implica în activități casnice?

Activitate în echipă

Alegeți un proverb de la exercițiul 9. Discutați și explicați sensul acestuia. Prezentați opinia clasei.

Activitate practică

Decupează inimioare pentru membrii familiei tale. Scrie pe fiecare inimă numele celor dragi. Desenează și câte un simbol care crezi că se potrivește persoanei respective. Dăruiește-le.

3 Comunicarea pozitivă în familie

1. Citește. Discută și reflectează.

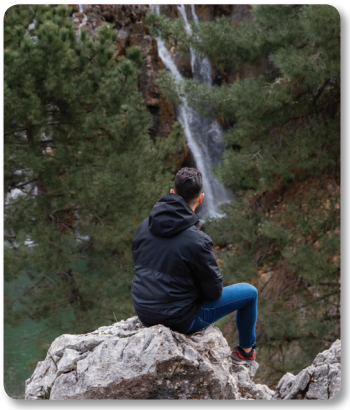

Aflându-se în excursie pe munte, o tânără familie a poposit într-o cabană de la marginea unei văi. Băiatul cel mic, supărat pe fratele său, s-a dus în spatele cabanei și a strigat cu ciudă: „Te urăsc!”. Dar, imediat, un glas puternic i-a răspuns: „Te urăsc, te urăsc!”...

Speriat, copilul a alergat în casă și i-a povestit tatălui toată pățania, spunându-i că, afară, cineva strigă la el că-l urăște. Au mers împreună la locul cu pricina, unde tatăl i-a spus fiului său:

– Aici erai când ai auzit pe cineva spunând că te urăște?
– Da! i-a răspuns speriat copilul.
– Ia spune-i acum că îl iubești!
– Te iubesc! a strigat copilul, iar văile i-au răspuns: „Te iubesc! Te iubesc!”...
– Să nu uiți că așa este și în viață. *Rău faci, rău găsești; bine faci, bine găsești.*

Însă, dacă ești om bun și te porți respectuos cu cei din jur, vei găsi doar dragoste, la tot pasul. Vorbește mereu frumos, chiar dacă ceva sau cineva te-a supărat.

Vorba dulce, mult aduce.

„Ecoul”, pildă, text adaptat

- *De ce s-a speriat băiatul? Cine îi răspundea băiatului?*
- *Ce sfat i-a dat tatăl? De ce este bine să vorbim mereu calm și cu respect?*
- *Cum vorbești tu cu persoanele care te supără sau pe care ești supărat?*

E bine să știi!

Comunicarea pozitivă se bazează pe respect, ascultare reciprocă, atitudine pozitivă, binevoitoare și apreciere. Comunicăm cu membrii familiei pentru a ne exprima gândurile, pentru a ne împărtăși sentimentele și pentru a învăța lucruri noi unii de la alții. Pentru a comunica, folosim un ton potrivit, nu întrerupem persoana care vorbește, întrebăm atunci când nu înțelegem, ne gestionăm emoțiile. Comunicarea înseamnă colaborare.

2. Analizează imaginile. Cum comunică membrii familiilor? Ce emoții trăiește fiecare persoană din imagini?

3. Arată cum comunici cu cei din familie, înscenând un joc de rol pentru fiecare din următoarele situații.

- Fratele mai mic rupe foi din caietul tău, pe care ai scrisă tema.
- Mama te roagă să strângi hainele din cameră, dar tu ai de terminat un proiect important pentru școală.
- Este ziua ta, iar cei din familie te felicită și îți oferă cadouri.

4. Completează enunțurile.

Vorbesc mereu pe un ton calm, deoarece... . Când mă ridic de la masă spun... . Când o văd pe mama sau pe bunica cu sacoșe în mână, spun... . Dacă sora mea a împrăștiat jucăriile îi voi spune... .

5. Asociază comunicarea pozitivă cu comportamentele morale pe care le presupune.

6. Continuă lista cu încă cel puțin trei exemple de acțiuni prin care dai dovadă că respecți regulile de comunicare.

- Ascult atent pe cel care vorbește, apoi răspund.
- Îl privesc în ochi pe cel cu care vorbesc.
- ... .

7. Identifică, împreună cu un coleg, personajele din poveștile, lecturile sau poeziile citite. Numește câte două pentru fiecare situație. Argumentează.

Are abilități de comunicare pozitivă	Nu respectă regulile de comunicare

8. Realizează cu cei din familie o *„Rețetă a comunicării eficiente”*. Poți folosi ca reper întrebările de mai jos.

- *Care sunt cuvintele pe care doresc să le aud mai des?*
- *De ce este important să ne exprimăm sentimentele?*
- *Care sunt regulile de comunicare stabilite în familie?*
- *Ce trebuie să facem când suntem nervoși?*

Autoevaluare și reflecție

Astăzi, am învățat... . Voi fi mai atent... . Îi voi sfătui și pe alții... .

Activitate în echipă

Explicați citatul:
„Cuvintele drăguțe pot fi scurte și ușor de spus, dar ecourile lor sunt cu adevărat nelimitate”.
(Maica Tereza)

Tema celor isteți

Analizează următoarea situație și oferă o soluție.
Ana strigă la sora ei mai mică pentru că aceasta a spart vaza preferată a mamei.

Activitate în perechi

Creați sau imitați un simbol al *„Politeții”*. Prezentați-l colegilor.

Portofoliu

Realizează, împreună cu membrii familiei tale, un copac al cuvintelor și expresiilor frumoase, pe care le folosiți în comunicare.
! Un copac e mai frumos, dacă are multe frunze.

4 Obiceiuri și tradiții în familia mea

1. Ce sărbători sunt ilustrate în imagini? Ce tradiții și obiceiuri se respectă în familia ta cu ocazia acestor sărbători? Ce alte sărbători mai ai în familie?

E bine să știi!

Tradiția este o convingere sau o idee, moștenită de la o generație la alta și care dezvăluie un mod de a gândi, de a se comporta sau de a face un lucru. O tradiție poate fi legată de o anumită religie sau cultură. **Obiceiul** este un tip de conduită ce se formează spontan ca urmare a aplicării ei repetate într-o perioadă de timp relativ îndelungată, în familie. Prin **tradiții** și **obiceiuri** pozitive/bune, în familii sunt promovate valori general-umane și atitudini precum: *curiozitate; bunăvoință; solidaritate; respect; dreptate; libertate; corectitudine; atitudine responsabilă; bunătate; grijă; toleranță; empatie; compasiune, respect* ș.a.

2. Ajută-i pe copii să răspundă la următoarele ghicitori. Vei descoperi denumirea unor sărbători care pot fi marcate în diferite familii.

Jucării și jocuri mii,
Zâmbete, glasuri zglobii –
Azi e ziua celor mici,
Cei mai răsfățați pitici.

Lumea-ntreagă să ne fie
Un exemplu de frăție,
Să trăim în armonie,
Pace-n lume ca să fie.

Astăzi, pe tigăi încinse
Se coc clătite delicioase.
Pe mese, farfuriile întinse
Vor face sărbătoarea mai frumoasă.

Cu ghiozdane și caiete,
Cu emoții și buchete,
Noi la școală revenim,
Bucuria revederii împărtășim.

3. **Recunoaște simbolurile. Căror sărbători corespund acestea? Ce alte simboluri ai putea găsi pentru aceste sărbători?**

4. **Discută cu colegii și spune care este rolul pe care-l au persoanele de pe etichete în păstrarea tradițiilor și obiceiurilor în familie.**

PĂRINȚI | BUNICI | PRIETENI

5. **Dați exemple de situații din familie în care e necesar să dai dovadă de calitățile enumerate mai jos.**

independență | ajutor | protecție | vigilență | voință | bunătate | solidaritate | curaj

De ce este bine să dăm dovadă de aceste calități?

6. **„Colectați” de la colegi și creați o listă cu răspunsuri la fiecare dintre întrebările de mai jos.**

- Cui datorăm respectul și în ce condiții?
- Cum putem demonstra dragostea față de părinți?
- Cum părinții își demonstrează dragostea față de copii?
- Ce fel de calități vă plac la oameni? Argumentați.

7. **Activitate în ateliere.**

Atelierul matematicienilor: Creați 1-2 probleme care să facă trimitere la tradițiile din familie.

Atelierul poeților: Creați o poezie din 4, 6 sau 8 versuri despre tradițiile sau obiceiurile pe care le aveți de sărbători în familie.

Atelierul pictorilor: Desenați simboluri diferite potrivite pentru una dintre sărbătorile ce respectă tradițiile din familiile voastre.

Atelierul artiștilor: Interpretați un cântec, o poezie sau o scenetă potrivită unei sărbători.

Atelierul avocaților: Argumentați care tradiții și obiceiuri strămoșești este necesar de păstrat și de ce? Sunt toate tradițiile demne de păstrat?

Autoevaluare și reflecție

Astăzi, am învățat... . Mi-a plăcut... . Am aflat... .

Tema celor isteți

Prin ce sunt bune tradițiile? Care tradiții sunt bune?

Portofoliu

Realizează un colaj de desene, fotografii și imagini pentru a reda obiceiurile și tradițiile din familia ta.

Activitate în echipă

Alege, apoi lucrează în unul din atelierele propuse.

Activitate practică

Folosește diverse resurse și află ce tradiții au familiile din alte țări, care sunt obiceiurile pe care le transmit urmașilor.

5 Sunt cooperant cu membrii familiei mele

1. Citește. Discută și reflectează.

Stan ia căldarea și iese la fântână. Pune căldarea jos și scoate o ciutură* de apă. Când dă s-o toarne în căldare, o vede alături pe nana.

– Bună dimineața! zice băiatul.

– Bună dimineața, Stănică! La apă? întreabă nana.

– La apă, îi răspunde Stan. Dă căldarea matale mai încoace să ți-o torn pe asta, că eu am să mai scot pe urmă o ciutură.

– Să fii sănătos, Stănică, zice nana și îl mângâie pe cap. De treabă om ai să crești, căci ziua bună se cunoaște de dimineață.

Bunătatea începe acasă, dar nu se sfârșește acolo.

„Om de treabă” după Aurel Scobioală

* ciutură – găleată sau vas din lemn care servește la scos apa din fântână.

- *Ce înțelegi prin „a fi om de treabă”?*
- *Cum înțelegi proverbul de la sfârșitul textului?*
- *Cum poți recunoaște un om bun?*
- *De la cine poți învăța să fii bun?*

E bine să știi!

Între membrii unei familii se stabilesc relații de **cooperare**, **empatie**, **respect**, **grijă** și **prietenie**. Toate acestea conturează **comportamentul moral** al fiecărui membru al familiei. Atunci când apar divergențe sau conflicte, este bine să le rezolvăm cu tact și înțelegere. Ca să înveți acest lucru apelează la cei care mereu se află în preajmă, la cele mai scumpe ființe – părinții. Dragostea reciprocă dintre părinți și copii menține cele mai bune relații. Trebuie doar să învățăm a ne deschide inima.

2. Alege o pălărie gânditoare și interpretează rolul oferit de aceasta, făcând referire la tema lecției.

3. Denumește trei acțiuni pe care le-ai făcut cooperând cu cei din familie. Cum te-ai simțit? Argumentează.

4. **Alege cuvintele potrivite ce stau la baza dezvoltării comportamentelor morale în cadrul familial.**

răutate	voință	empatie
curaj	adevăr	indiferență
invidie	respect	generozitate
toleranță	egoism	modestie
lene	grijă	devotament

5. **Găsește un argument care să te ajute să fii cooperant cu:**

PĂRINȚII | FRAȚII | BUNICII

6. **Privește imaginile. Comentează relațiile din aceste familii. Care dintre ele prezintă un exemplu bun de urmat?**

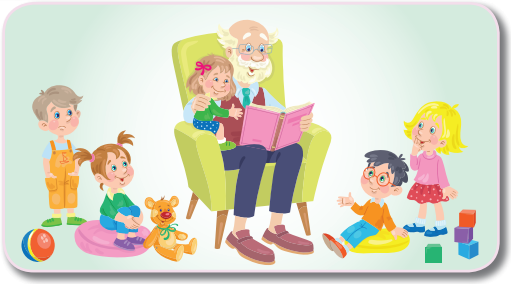

7. **Potrivește cuvintele din paranteze și descoperă proverbele.**

- Pomul _____ după roade, iar omul după _____.
- _____ arată omul.
- Semeni _____, culegi _____.
- Vorba _____ mult aduce.

(vânt, manierele, se cunoaște, furtună, față, dulce)

8. **Scrie trei îndemnuri pentru personajele literare cunoscute, care nu au un comportament frumos în familie.**

Autoevaluare și reflecție

Astăzi, am învățat... . Voi fi mai atent(ă) când/la... .

Îi voi sfătui și pe alții să... .

Activitate în echipă

Selectați două proverbe de la exercițiul 7 și explicați-le. Prezentați cea mai bună idee colegilor din alte echipe.

Tema celor isteți

Explică următorul citat: *„Copiii pot uita ceea ce le-ai spus, dar nu vor uita felul în care i-ai făcut să se simtă.”* (Kevin Hearth)

Portofoliu

Realizează diamantul cuvântului **cooperare**.

Activitate practică

Cooperează cu cei din familie și redactează un meniu pentru o masă de sărbătoare. Ai grijă să incluzi preparate culinare acceptate de toți. Convinge-i pe membrii familiei să includeți și bucate specifice altor etnii.

6 PROIECTUL: „De sărbători, suntem acasă”

Citește poezia. Stabilește apoi, împreună cu învățătorul/învățătoarea și colegii de clasă, sarcinile pe care le veți realiza.

Când ne vine câte-un dor
Cu mămica și tăticul
La bunica și bunicul
Ne-adunăm în cuibușor.

Tare-i bine la bunici
Fie iarnă, fie vară,
Ne jucăm voioși pe-afară
Cu alți nepoței voinici!

Bunii ne-așteaptă-n prag
Să venim la ei cu toții.
Nepoțelele, nepoții,
Că ne-au legănat cu drag.

Cu tot neamul ne-adunăm
La bunici în casa mare
Și în zi de sărbătoare,
Ca la moldoveni cântăm.

„La bunici” de Constantin Dragomir

- *Cum crezi, de ce membrii familiilor se adună în zile de sărbători?*
- *Crezi că sărbătorile de familie sunt necesare? Argumentează.*
- *Care sunt emoțiile pe care le trăiesc membrii familiei atunci când sunt împreună?*
- *Crezi că familiile din Republica Moldova au aceleași tradiții în zile de sărbătoare?*

E bine să știi!

Sărbătorile, asemeni zilelor lucrătoare, sunt parte indispensabilă a vieții noastre. Ele sunt foarte variate – de familie, calendaristice, religioase, de stat. Există sărbători comune, marcate în una și aceeași zi, în diferite colțuri ale pământului, de oameni care nu se cunosc. Există însă și sărbători care aparțin unei țări sau unui grup de oameni sau a unor familii.

Membrii familiilor se reunesc pentru a marca atât sărbătorile de familie, cât și cele calendaristice, religioase. Felul de a sărbători este diferit de la o familie la alta. Acest lucru este marcat de tipul de sărbătoare, tradițiile legate de aceste sărbători sau de apartenența la un grup etnic sau religios.

1. Identifică în careu denumiri de sărbători.

Z	I	D	E	N	A	Ș	T	E	R	E
K	Z	I	U	A	M	U	N	C	I	I
A	F	A	N	U	L	N	O	U	K	P
S	N	A	W	-	R	Ú	Z	X	I	U
I	B	M	H	A	N	U	K	A	O	R
M	Ă	R	Ț	I	Ș	O	R	C	P	I
V	Z	I	U	A	P	Ă	C	I	I	M
N	U	N	T	A	S	F	H	E	Q	R
B	Z	I	U	A	L	I	M	B	I	I

* *Kasım* – sărbătoare tradițională a comunității găgăuze, care marchează sfârșitul sezonului agricol;
* *Hanuka* – sărbătoare evreiască a luminilor, celebrată de comunitatea evreiască din Moldova;
* *Naw-Rúz (Nowruz)* – sărbătoarea Anului Nou persan, celebrată de comunitatea azeră și alte grupuri etnice.
* *Purim* – sărbătoare organizată în memoria salvării de la pieire a evreilor.

3. **Analizează imaginile. Recunoaște care dintre tradiții se respectă cu ocazia sărbătorilor de Revelion.**

4. **Formați echipe. Folosind metoda cubului, analizați unul din obiceiurile de iarnă ilustrat la exercițiul de mai sus.**

   Descrie: Descrie în câteva enunțuri ce fac copiii din alte localități din țară sau de peste hotare cu ocazia acestei zile.

   Compară: Compară cum sărbătoreau copiii de ieri și cum sărbătoriți astăzi această zi. Pentru a avea informații corecte, îi poți întreba pe adulții de lângă tine.

   Asociază: Asociază acestei zile un simbol. Desenează-l.

   Analizează: Ce fac maturii și ce fac copiii în această zi de sărbătoare?

   Aplică: Scrie un catren sau o ghicitoare potrivită acestei sărbători.

   Argumentează: Este bine să ne păstrăm tradițiile strămoșești?

5. **În cutia *„Surprize de sărbătoare”* poți pune cinci cuvinte. Care vor fi acestea? Motivează alegerea.**

6. **Continuă lista cu încă trei acțiuni sau activități, pentru a fi sigur că vei avea sărbători minunate.**
   - Îmi ajut părinții la pregătirile de sărbătoare.
   - Aflu mai multe despre această sărbătoare.
   - ...

7. **Cum crezi, de ce de sărbători, toate drumurile duc *ACASĂ*?**

8. **Compune un mesaj de felicitare în care să folosești următoarele cuvinte: *familie, bucurie, sărbători, speranță, iubire*.**

7 Învățăm! Exersăm! Aplicăm!

Citește poezia. Stabilește apoi, împreună cu învățătorul/învățătoarea și colegii de clasă, sarcinile pe care le veți realiza.

Bine e la noi acasă,
Nu e lume mai frumoasă
Cum e cuibul părintesc
Unde eu trăiesc și cresc.
Tata, mama și bunici,
Eu și frățiorii mici,
Toți aici suntem uniți,
Bucuroși și fericiți!
Casa mea și-n somn o știu,
Orice colț pot să-l descriu!
Când pășesc al casei prag,
Tot ce văd în ea, mi-e drag!
Parcă dintr-un basm vrăjit,
Toate-mi spun: „Bine-ai venit!"

„Acasă" de Emilia Căldăraru

Activitate individuală

A. *Identifică valorile umane ale familiei care sunt desprinse din versurile poeziei.*
B. *Descoperă proverbe care să fie potrivite valorilor care se învață în familie.*
C. *Realizează un desen în care să reprezinți una dintre aceste valori. Plasează lucrarea în* ***Galeria valorilor****.*

Activități în perechi

A. *Ordonează, la discreția ta, produsele realizate pe parcursul semestrului, din rubrica „Portofoliu".*
B. *Prezintă unui coleg unul dintre aceste produse.*
C. *Ascultă prezentarea colegului. Apreciază-l. Încurajează-l.*

Activități în grup

A. *Creați un Lapbook (carnet de bord) cu genericul „Revelionul în familie".*
B. *Țineți cont de următoarele sugestii:*
   - *Prezentați mesajul corespunzător subiectului.*
   - *Ilustrați adecvat ideile/locurile prezentate.*
   - *Prezentați informațiile corect, clar, succint.*
   - *Realizați designul propus, introducând și alte elemente creative.*
   - *Răspundeți la întrebările colegilor.*

Unitatea 3

EU ÎN COMUNITATE

Dă dovadă de grijă și bunăvoință, respect și solidaritate! Fii cooperant și implică-te în viața comunității! Astfel devii mai bun.

1. Grija și bunăvoința în comunitate
2. Respectul și solidaritatea în comunitate
3. Implicarea elevilor în viața comunității și în acțiuni de binefacere
4. Patrimoniul cultural al localității mele
5. Biserica – agent comunitar important
6. Sunt cooperant cu membrii comunității mele
7. Proiectul: „Învăț să trăiesc în comunitate”
8. Învățăm! Exersăm! Aplicăm!

1 Grija și bunăvoința în comunitate

1. Citește. Discută și reflectează.

Când se iscă vreun incendiu, se întâmplă să rămână prin case copii care nu pot fi scoși de acolo: de frică ei se ascund și tac, și e greu să-i mai scoți din fum și flăcări. Pentru astfel de cazuri, au fost dresați câini speciali. Câinii aceștia locuiesc împreună cu pompierii și când ia foc vreo casă, sunt trimiși să scoată copiii. Un astfel de câine a scăpat de la moarte doisprezece copii. Îl cheamă Bob.

Într-o zi a luat foc o casă. Când au sosit pompierii, li se repezi în cale o femeie care plângea, văitându-se că fetița ei, de doi ani, rămase în casă. Pompierii îl trimiseră pe Bob. Câinele se năpusti pe scară și se pierdu în fum. Peste cinci minute ieși din casă ținând în dinți, de cămășuță, o fetiță. Femeia se repezi la copila ei, plângând de bucurie că o vede teafără.

Pompierii au mângâiat câinele și au vrut să-l caute de arsuri, dar Bob se tot smucea din mâinile lor, părând că vrea cu tot dinadinsul să se întoarcă în casă. Pompierii, gândindu-se că a mai fi rămas vreun copil, îi dăduseră drumul. Câinele o zbughi și peste puțin timp se înapoie ducând iarăși ceva în dinți. Când îl văzură oamenii, izbucniră cu toții în râs: câinele salvase o păpușă mare.

„Câinii pompieri" după Lev Tolstoi

- *Cum s-a simțit mama după ce câinele a salvat fiica ei?*
- *Ce putem învăța de la câinele pompier?*
- *Îți place să ajuți pe alții sau să fii ajutat?*
- *Cum este să fii grijuliu?*

E bine să știi!

Pentru a ne simți bine alături de ceilalți, este necesar să avem relații de respect, colaborare, încredere, ajutor. **Grija față de oameni** înseamnă preocuparea față de ceilalți, implicare pentru satisfacerea nevoilor celor din comunitate. Cooperarea, comunicarea clară, starea de bine, încurajarea, arată grija noastră față de alții. Dacă oferim **grijă** și **bunătate**, înseamnă că ne pasă. **Oamenii supraviețuiesc prin grija față de ei înșiși și prin iubirea celorlalți față de ei.**

2. Privește imaginile. În care dintre ele copiii dau dovadă de grijă și bunăvoință față de vârstnici, animale, natură și cei cu nevoi speciale?

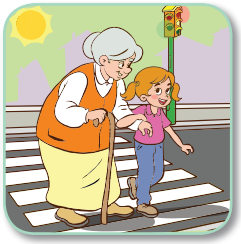

- *Exemplifică în care din aceste situații ai fost și tu. Cum te-ai simțit?*

3. Analizează și explică următoarele afirmații și proverbe:

- *Fiecare om poate da dovadă de grijă față de cei din preajmă.*
- *Pomul se cunoaște după roade, iar omul după fapte.*
- *Fapta bună e pentru om cunună.*

4. Cum crezi, cine din persoanele din imagini a manifestat grijă și față de cine? Argumentează.

5. Completează enunțurile, alegând cuvintele potrivite: *omul, bunele maniere, persoanele în etate, emoțiile*.

- Pentru a comunica cu cei din jur, nu uita de _____.
- _____ au nevoie uneori de ajutor, chiar dacă frecvent oferă sprijin altora.
- Când _____ sunt sincere, nu trebuie multe cuvinte.
- _____ vesel și bun este ca soarele: luminează acolo unde intră.

6. Cu care dintre comportamentele de mai jos ești de acord. Argumentează.

- Cei care primesc ajutorul tău, ar trebui să fie de acord cu tine întotdeauna.
- Chiar dacă cineva refuză grija și ajutorul tău, oricum trebuie să insiști.
- Mă comport frumos cu cei pe care îi cunosc, dar și cu cei necunoscuți.
- Salut politicos pe toți cei din jur.

7. Găsește cât mai multe soluții pentru fiecare situație.

În afară de colegi și membrii familiei, față de cine și cum putem manifesta:

a) grijă; b) bunăvoință; c) respect; d) solidaritate?

Autoevaluare și reflecție

Pentru că îmi pasă, ... Mi-ar plăcea ca toată lumea... .
Dacă cineva este indiferent față de cei din jur, eu... .
Sunt mândru/mândră când mă gândesc la... .
Cu mândrie pot spune că... .

Activitate în echipă

Elaborați o listă de personaje care au dat dovadă de grijă.

Discutați, apoi prezentați lista întregii clase.

Activitate în perechi

Explică-i colegului ce înseamnă pentru tine să fii responsabil și cum te simți atunci când îți îndeplinești responsabilitățile.

Portofoliu

Creează un afiș publicitar în care să îndemni oamenii să fie grijulii și mai buni!

Tema celor isteți

Imaginează-ți cum arată o persoană înconjurată de grijă și bunătate?

2 Respectul și solidaritatea în comunitate

1. Citește. Discută și reflectează.

Troleibuzul porni. În timp ce ușa se închidea, sări înăuntru un băiat. Își făcu loc dând din coate și se repezi spre singurul scaun liber.

În jurul băiatului stăteau în picioare mai mulți călători. Deodată, un om în vârstă zise cu un gen de nedumerire:

– Nu înțeleg...

Intră în vorbă și o femeie care avea o sacoșă încărcată cu pungi, sticle și pachete:

– Mi se pare curios și mie...

– Poate e suferind, sărăcuțul! zise bărbatul.

– Nu cred. Altfel, cum ar putea să stea pe scaun, în timp ce noi...

Și îl bătu ușor pe umăr.

– Spune, puișor, te doare ceva?

– Nu am nimic.

Și băiatul continuă să privească pe fereastră.

„Ce băiat!" de Octav Pancu-Iași

- *De ce era nedumerit omul? Ce a presupus bărbatul?*
- *De ce băiatul privea în continuare pe fereastră?*
- *Cum trebuia să procedeze băiatul? Cum apreciați comportamentul lui?*
- *Cum crezi, de ce băiatul are un asemenea comportament?*

2. Continuă povestirea! Imaginează-ți că băiatul a înțeles greșeala. Discută cu colegul de bancă, creați un mesaj prin care își cere scuze. Utilizați formulele de politețe!

3. Privește imaginile și identifică în care situații copiii au un comportament respectuos. Ai fost și tu martor la asemenea situații? Cum te-ai simțit?

E bine să știi!

Respectul este un sentiment pozitiv față de cineva. **A manifesta respect** înseamnă a arăta atenție, cinste, încredere, prețuire, politețe și bunăvoință față de ceilalți. Respectul poate fi exprimat în diferite moduri, inclusiv prin ascultare atentă, tratare cu bunătate, evitarea jignirilor sau a comportamentului ofensator și arătarea considerației față de opiniile altora. Este important de menționat că respectul nu înseamnă neapărat a fi de acord cu cineva în totalitate, ci mai degrabă a recunoaște și a accepta diferențele.

4. Ordonează cuvintele. Explică proverbul obținut.

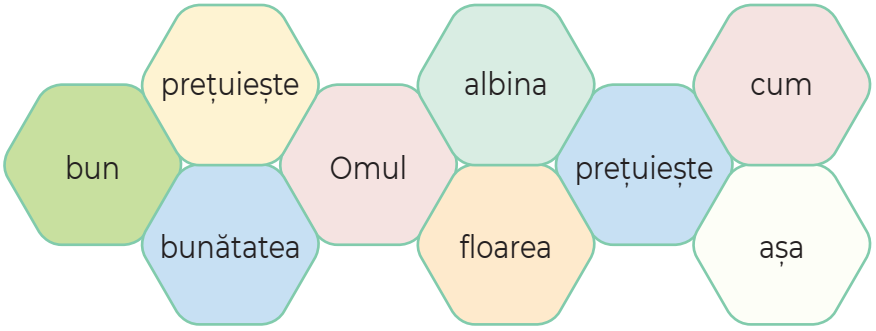

5. Identifică acțiunile care definesc o persoană respectuoasă. Dă și alte exemple. Corectează enunțurile nepotrivite.

- Ascult pe cineva fără să întrerup.
- Salut fără să mă uit la cel pe care-l salut.
- Cedez locul, în mijlocul de transport, unei persoane care are nevoie.
- Nu mă interesează părerea celorlalți.
- Vorbesc tare ca să mă pot face înțeles.
- Îmi țin promisiunile.
- Nu am grijă de lucrurile împrumutate, deoarece nu sunt ale mele.
- Vorbesc politicos numai cu anumite persoane.
- Contează să salut, nu cum salut.

6. Prezintă situaţii în care poţi manifesta respect sau solidaritate faţă de:

a) părinți; b) vecini; c) oameni necunoscuți.

7. Stabilește cum poate un copil manifesta respect și solidaritate aflându-se într-un centru sportiv, în mijloacele de transport și în magazin.

8. Care trăsături morale şi comportamentale ne ajută să câştigăm respectul celor din comunitate?

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am învățat despre... . Am înțeles că... .
Mi-aș dori... .

Activitate în echipă

Formulați 2-3 beneficii ale respectului și solidarității în comunitate.

Tema celor isteți

Cum înțelegi aforismul?

„Nimic nu este mai dezgustător ca respectul bazat pe frică.”
(Albert Camus)

Portofoliu

Realizează diamantul cuvântului RESPECT sau SOLIDARITATE, la alegere.

Activitate practică

Creează un mesaj pentru colegii tăi cu îndemnul de a fi respectuoși cu cei din jur.

3 Implicarea elevilor în viața comunității și în acțiuni de binefacere

1. Citește. Discută și reflectează.

Un cerșetor bătrân poposi într-un sat și bătu la ușa unei case mari. Alături, în curte, se înălța un hambar, pecetluit cu un lăcătoi ruginit. În această casă trăia bogătanul satului, căruia i se duse vestea de om rău și zgârcit. Nimeni, niciodată, nu auzise ca el să ajute pe cineva la nevoie.

– Nu poți să-mi dai o bucățică de slănină și-o cană de lapte? îl rugă cerșetorul.

– Nu pot! Nu pot! N-am! Șterge-o de-aici cât îi lucru cu cinste! se răsti bogătașul.

– Poate că ți-au rămas pe undeva un pumn de grâu sau niscaiva bobi? nu se lăsă bătrânul, pe care foamea îl făcu să se înjosească înaintea celor mai câinoși oameni.

– N-am nimic! Lasă-mă în pace! răspunse bogătanul.

– Dă-mi măcar o bucățică de pâine, că nu te-oi uita până la moarte, zise cerșetorul.

– Pleacă de-aici! N-am nici pâine!

– Adă-mi o gură de apă! Mă usuc de sete! îl rugă bătrânul.

– N-am nici apă! țipă zgârcitul.

– O, fiule! exclamă cerșetorul, ce mai aștepți? Pune mâna pe tolbă și pornește-te cu cerșitul pe la casele oamenilor buni. Căci tu ești și mai sărac decât mine!

„Cerșetorul și bogătanul”, poveste populară algeriană

- *Ce a avut în vedere cerșetorul declarând că bogătanul este mai sărac decât el?*
- *Care este învățătura textului?*
- *Crezi că trebuie să fii bogat ca să poți ajuta pe cei nevoiași?*
- *De unde înveți cum ai putea fi bun?*

E bine să știi!

Un act de **binefacere** este o acțiune voluntară, prin care se oferă ajutor, asistență sau bunuri materiale altor persoane sau grupuri care se confruntă cu dificultăți sau nevoi. Binefacerea este dorința de a contribui la bunăstarea celor din jur și implică adesea un gest generos sau un efort pentru a veni în ajutorul celor în dificultate sau să îmbunătățească situația lor. **A fi altruist** înseamnă a fi milos, bun, îndurător, darnic, generos. Binefacerea poate fi exprimată în diverse moduri: donarea de bani, alimente, haine, timp.

2. În care imagini copiii dau dovadă de bunătate? Care dintre ei fac acțiuni de binefacere?

3. **Formulează întrebări despre implicarea elevilor în acțiuni de binefacere sau de caritate, pornind de la sintagmele de mai jos. Ascultă mai multe răspunsuri.**

4. **Ce faci dacă...?**
   - Un copil nu este acceptat să se joace pentru că nu are jucării.
   - Vecina, o persoană în etate, roagă să fie ajutată la deszăpezire, dar nimeni nu vine.
   - Consătenii au fost invitați pentru a face ordine pe străzile localității. Din curtea ta nu a ieșit nimeni.
   - Foarte puțini copii participă la o activitate caritabilă pe care ați inițiat-o. Crezi că ar trebui să insiști?

5. **Realizează un sondaj printre colegii de clasă pentru a afla dacă au participat până acum în acțiuni de binefacere sau de caritate.**

6. **Formulează 3 argumente la fiecare întrebare de mai jos.**
   - De ce copiilor li se recomandă să se implice în acțiuni de caritate?
   - De ce copiii sunt chemați să participe la diverse activități din comunitate?

7. **Desenează o inimă pe o foaie. Alege din lista propusă și notează în interior, calitățile pe care consideri că le ai și vrei să le dezvolți în continuare. În exterior, scrie ce ai dori să îmbunătățești în comportamentul tău. La dorință, împărtășește colegilor câte ceva din ce ai scris.**

încredere | altruism | înțelepciune | hărnicie | dragoste | blândețe | bunătate

Autoevaluare și reflecție

Astăzi am învățat: să știu...; să fiu...; să pot... .

Activitate în echipă

Scrieți o listă cu activități de caritate pe care ați putea, cu adevărat, să le realizați sau să vă implicați. Propuneți și o listă de lucruri pentru donație.

Tema celor isteți

Folosește diverse resurse și află dacă în alte țări copiii, alături de maturi, se implică în acțiuni caritabile.

Portofoliu

Realizează acrostihul cuvântului **binefacere**. Completează-l cu valori și emoții care sunt trăite în asemenea activități.

Activitate practică

Scrie o scrisoare sau fă un desen pentru oamenii singuri sau persoane aflate în spital pentru a le crea o bună dispoziție. Oferă-le. Cum crezi, ce ar putea să-ți ofere ei?

4 Patrimoniul cultural al localității mele

1. Citește. Discută și reflectează.

Bună! Mă numesc Ilinca și mă bucur că acum sunt colega voastră. Până de curând am locuit în satul Livada, pe strada Duzilor. După cum probabil v-ați dat seama, în satul meu sunt multe dealuri cu livezi bogate, pe care le-am străbătut an de an, cu mare drag.

Deși satul nu este mare precum un oraș, totuși multe lucruri plăcute și interesante puteam face acolo împreună cu prietenii mei.

În centrul localității se află un parc și un teren de sport unde jucam tenis sau volei. Lângă parc găsești brutăria lui nea Mitică, de unde cumpăram plăcinte calde și suc natural de mere. De două ori pe săptămână, mergeam la Centrul Cultural unde mă simțeam bine și era tare interesant. Acolo, participam la repetiții împreună cu orchestra de muzică populară din care făceam parte. În zilele calde de vară, mă furișam la umbra copacilor și citeam sau pictam. Noi, copiii, eram foarte fericiți toamna, când culorile galben-ruginii ale dealurilor se amestecau cu mirosul de fructe proaspăt culese.

La noi în sat sunt oameni foarte buni, care zâmbesc tot timpul și se ajută unii pe ceilalți. Îmi va fi tare dor de prietenii și colegii mei! Acum m-am mutat în orașul vostru împreună cu familia mea.

Am un nou domiciliu, la bloc. Sunt impresionată de bulevardele largi, clădirile înalte, muzeele și magazinele numeroase.

Îmi doresc foarte mult ca, în scurt timp, să mă simt aici acasă, la fel cum în satul meu!

- *Ce își amintește Ilinca despre localitatea în care a locuit anterior?*
- *Care ar putea fi motivul pentru care a schimbat localitatea?*
- *Cum crezi, îi place fetei noua localitate?*

2. Privește cu atenție tradițiile și evenimentele din imagini.

- *Ce tradiții sunt ilustrate în imaginile de mai sus?*
- *Unde pot avea loc aceste evenimente: în sat sau în oraș?*
- *Ce costume poartă persoanele din imagini?*
- *Care dintre obiceiurile ilustrate sunt specifice și localității tale?*

3. Stabilește împreună cu colegii:

- Cel mai vizitat loc din localitatea ta;
- Ocupațiile oamenilor din localitate;
- Cele mai vechi clădiri din localitate;
- Sărbătorile, obiceiurile și tradițiile specifice diferitelor grupuri etnice care trăiesc în localitatea sau regiunea voastră.

E bine să știi!

Oricare persoană poate deveni membrul unei comunități prin naștere sau prin schimbarea domiciliului. E de datoria fiecărui locuitor să păstreze și să valorifice **patrimoniul cultural** specific localității: clădiri vechi, biserici, monumente, parcuri sau chiar tradiții locale și obiceiuri. Toate aceste lucruri speciale și importante din orașul sau satul natal, care au o istorie lungă, trebuie păstrate pentru a fi apreciate de generațiile viitoare.

4. Având în vedere localitatea ta, numește câte trei:

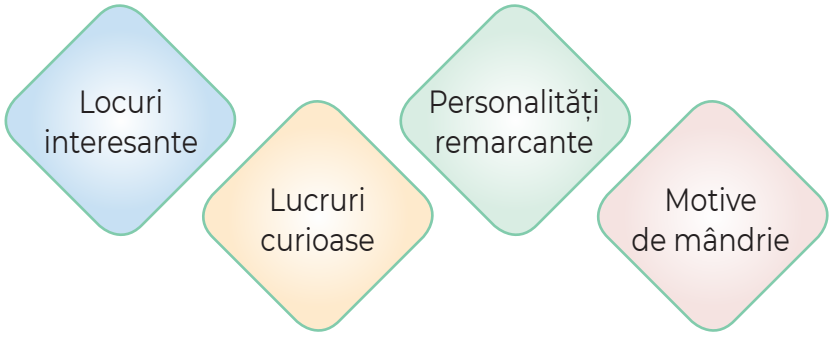

5. Descrie una din tradițiile locale preferate într-un text, după următoarea schemă.

6. Analizează și explică cum s-a schimbat localitatea în care locuiești în ultimii doi ani.

7. Imaginează-ți că în localitatea ta se află în vizită un grup de copii veniți din altă parte. Prezintă-le localitatea ta natală într-un mod cât mai original. Poți folosi introducerea propusă.

Tuturor ne plac poveștile. Astăzi, însă, vă voi spune o poveste diferită, care a început să fie scrisă cu câteva sute de ani în urmă. Este istoria localității mele.

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am înțeles că... . Plec cu gândul că... .

Activitate în perechi

Prezintă, împreună cu un coleg/o colegă, un loc preferat din localitatea voastră. Menționați de ce vă place.

Activitate în echipă

Găsiți câte două argumente. *De ce patrimoniul local trebuie păstrat? De ce copiii sunt implicați în asemenea activități?*

Tema celor isteți

Află de unde provine denumirea localității tale sau a străzii pe care locuiești.

Activitate practică

Realizează câteva fotografii sau desene ale localității voastre sau străzii pe care locuiești. Le poți folosi în cadrul unor proiecte.

5 Biserica – agent comunitar important

1. **Privește imaginile. Cere ajutorul unui adult pentru a stabili ce lăcașuri sfinte sunt în imagini: biserică creștin-ortodoxă, biserică catolică, moschee sau sinagogă.**

- *Ce lăcașuri sfinte sunt în localitatea ta?*
- *Cum arată lăcașul sfânt din localitatea ta sau din apropierea casei sau școlii tale?*
- *Ce este un lăcaș sfânt? Prin ce se aseamănă cu o casă?*

2. **Stabilește corespondențe dintre cuvintele celor trei coloane.**

Lăcașul sfânt	Persoanele	Liderul spiritual
» Biserica creștin-ortodoxă	» musulmani	» Papa
» Biserica catolică	» creștinii ortodocși	» Rabinul
» Moscheea	» evrei	» Imamul
» Sinagoga	» creștinii catolici	» Preotul

3. **Care sunt lucrurile care pot fi luate când te pornești la o biserică creștină sau într-un alt lăcaș sfânt?**

lumânare | minge | telefon | dulciuri | flori | mătură | carte cu rugăciuni

- *Numește și alte lucruri necesare și utile.*

E bine să știi!

Un **lăcaș sfânt** este un loc special unde oamenii se adună pentru a se ruga, a medita și a celebra credințele religioase. Acest loc poate fi o biserică, o sinagogă, o moschee sau alt tip de clădire religioasă, în funcție de religia practicată. Lăcașurile sfinte sunt considerate sacre și respectate, fiind locuri unde oamenii caută liniște sufletească, sprijin și comuniune spirituală. Ele sunt importante pentru comunitate, deoarece oferă un spațiu pentru ceremonii religioase, educație morală și sprijin reciproc.

4. Explică legătura și rolul obiectelor de mai jos pentru creștini.

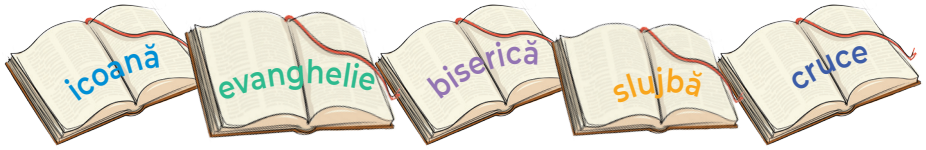

5. Completează enunțurile, utilizând cuvintele: *liniștea, bisericile, respectul, oamenii, slujbe, bunătatea, iubirea*.

Biserica ajută _____ să își găsească _____ sufletească, oferind un loc unde să se roage și să participe la _____. Indiferent de religie, _____ și alte lăcașuri de cult încurajează valori precum _____, și _____ ajutorul reciproc. Ele creează un sentiment de comunitate, unde oamenii pot să se susțină, promovând _____ în comunitate.

6. Selectează comportamentele corecte în incinta bisericii.

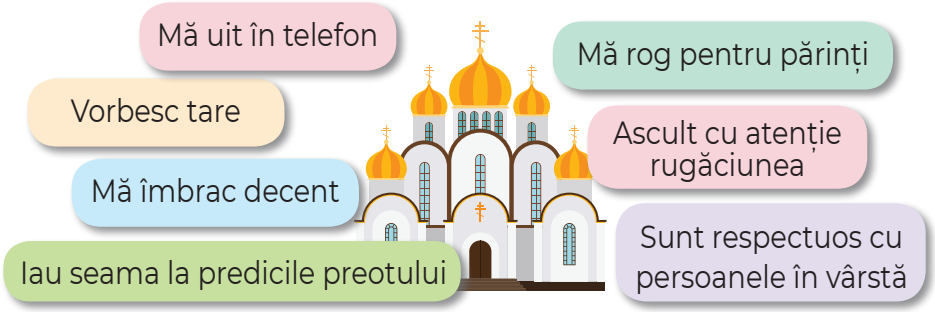

7. Dacă dorești, realizează o vizită la o biserică din apropiere împreună cu familia.

- Ascultă sau citește o rugăciune.
- Formulează cinci întrebări pe care ai vrea să le adresezi preotului sau liderului spiritual pentru a afla mai multe lucruri curioase despre lăcașul sfânt, istoria lui, menirea lui și învățăturile religioase promovate..

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am învățat despre... . Am înțeles că... . Mi-aș dori... .

Activitate în echipă

Propuneți trei modalități prin care copiii ar putea ajuta lăcașul sfânt din localitate.

Tema celor isteți

De ce oamenii merg la biserică? Când merg ei în acest lăcaș sfânt?

Portofoliu

Realizează, pe o foaie, un desen sau un colaj de fotografii cu biserica sau lăcașul sfânt din cartierul tău sau din localitatea ta.

Activitate practică

Lucrând în grupuri mici, realizați un afiș cu simboluri care pot fi plasate în biserică pentru a sugera vizitatorilor sau turiștilor cum trebuie să se comporte.

6 Sunt cooperant cu membrii comunității mele

1. Citește. Discută și reflectează.

Jessie visa cu ochii deschiși la un stand de limonadă, unul minunat, înconjurat de o mulțime de oameni zâmbitori, care așteptau la coadă, cu paharele pregătite pentru limonada proaspătă și răcoritoare. Megan stătea alături de ea, împărtășindu-i entuziasmul.

Undeva mai departe, la două străzi distanță, Evan, fratele ei mai mare, își formase propria echipă cu Scott. Se bucurau de vânzările lor, dar Jessie simțea dorința aprinsă de a demonstra că poate face și ea ceva măreț.

– O să-i arăt eu că pot să vând limonadă la fel de bine ca el! spuse Jessie, plină de hotărâre, cu privirea strălucind de ambiție.

Mai târziu, ea și Megan au transformat micul teatru de păpuși în cel mai mare stand din tot cartierul. Era decorat cu flori din șervețele, fluturași de carton și inimioare sclipitoare. Și cât succes a avut! Oamenii veneau unul după altul, atrași de decorul viu și mirosul proaspăt de citrice.

– Vom lucra până la sfârșitul verii, iar banii câștigați din vânzări îi vom dona la o organizație caritabilă! spuse Jessie, cu ochii scânteind de entuziasm.

Adaptare după „Războiul limonadei”, de Jacqueline Davies

- *Cum crezi, ce a motivat-o pe Jessie să prepare limonadă pentru vecini și trecători?*
- *Cum te simți atunci când lucrezi în echipă? De ce?*
- *Ce ai fi făcut tu cu banii câștigați, dacă ai fi fost în locul fetelor?*

E bine să știi!

În societate, oamenii nu pot trăi în singurătate. Conviețuind, ei comunică, relaționează, cooperează. **A coopera** înseamnă a lucra împreună, a ajuta unii pe alții și a împărți responsabilitățile. Cooperând, poți atinge un scop comun, bine determinat și poți ajunge mai ușor la rezultat. Copiii **colaborează** atât în cadrul familiei, la școală, cât și în comunitate: la bibliotecă, poliție, primărie, magazine și în alte locuri publice.

2. Explică care este rolul edificiilor și persoanelor din imagini. Când și cum putem colabora cu ei?

3. Imaginează-ți o călătorie cu trenul în localitatea ta. Care vor fi stațiile la care dorești să ajungi? Alege doar trei din șirul propus. Argumentează.

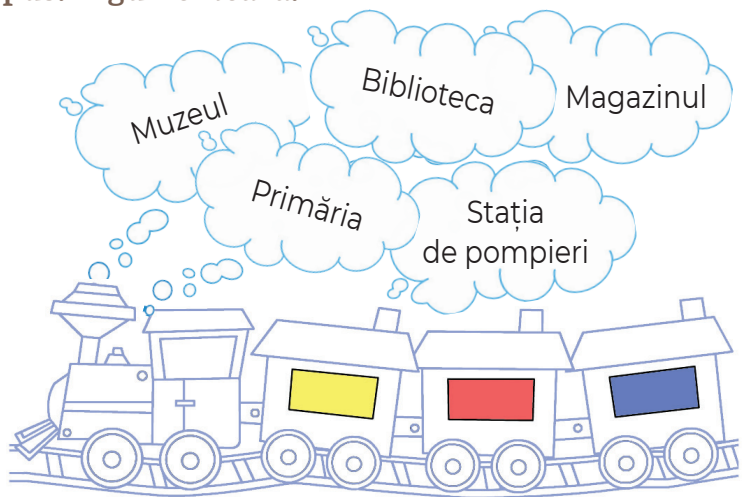

4. Identifică persoanele din comunitate descrise mai jos.

- În caz de incendiu, intervine foarte repede cu ajutorul unei mașini speciale;
- Este responsabil de sănătatea și bunăstarea oamenilor;
- Cunoaște totul despre cărți și este o persoană inteligentă;
- Monitorizează starea de bine din localitate;
- Urmărește să se respecte cu strictețe drepturile, libertățile și demnitatea umană.

5. Identifică care valori morale, din lista propusă, trebuie promovate pentru o colaborare armonioasă în comunitate. Continuă șirul cu încă trei valori.

apreciere	respect	generozitate	dragoste
minciună	ajutor	dreptate	mărinimie

6. Propune soluții pentru studiul de caz.

Elevii clasei a III-a dintr-o localitate și părinții lor au decis să inițieze un proiect numit „Grădina publică". Scopul acestui proiect este să creeze un spațiu verde frumos și plin de viață în curtea școlii, unde toți să se bucure de natură și să învețe împreună despre plante și ecologie.

- *Ce acțiuni trebuie să întreprindă?*
- *La cine se pot adresa după ajutor?*

Autoevaluare și reflecție

Astăzi am învățat: să știu...; să fiu...; să pot... .

Activitate în perechi

Scrie cel puțin 5 adresări politicoase față de persoanele care locuiesc în vecinătatea ta sau pe care le întâlnești deseori în localitatea ta.

Tema celor isteți

Ce schimbări i-ai sugera primarului din localitatea ta să facă pentru copii? Dar pentru adulți?

Portofoliu

Alege unul dintre edificiile importante din localitate. Realizează o fotografie și o descriere din 4-5 enunțuri. Află și o informație nouă sau o curiozitate.

Activitate în echipă

Scrieți mesaje de mulțumire celor care se implică în prosperarea localității voastre.

7 PROIECTUL: „Învăț să trăiesc în comunitate”

Stabilește împreună cu învățătorul/învățătoarea și colegii de clasă sarcinile pe care le veți realiza.

1. Analizează imaginile. Răspunde la întrebările de mai jos.

- *În care imagini copiii sunt implicați în activități comunitare?*
- *Identifică și numește persoanele care au nevoie de ajutor.*
- *Care este ajutorul de care ar avea ei nevoie: produse alimentare, grijă, comunicare, rechizite, bani, produse de igienă, sprijin, susținere, încurajare, atenție ș.a.?*
- *Cum crezi, cum se simt cei care sunt ajutați? Dar cei care oferă ajutor?*

2. Stabilește în care dintre activitățile de mai jos ai putea să te implici:

de unul singur | împreună cu familia | împreună cu colegii

A. Colectare de alimente pentru persoanele nevoiașe;
B. Implicarea în campanii de colectare a alimentelor și a produselor de igienă în comunitate;
C. Vizite la azilele de bătrâni sau centre de îngrijire;
D. Petrecerea timpului cu persoanele vârstnice, ascultându-i și oferindu-le companie;
E. Oferirea de ajutor la teme școlare pentru copiii din comunitate;
F. Activități de plantare a copacilor;
G. Oferirea de ajutoare adăposturilor unde sunt plasate animalele fără stăpân;
H. Participarea la acțiuni de curățenie în parcuri sau pe străzi;
I. Colectarea separată a deșeurilor și reciclarea materialelor.

- *Scrie și alte situații în care ai putea interveni pentru ajutor.*

3. Studiu de caz

- Amintește-ți de o situație în care cineva din localitatea sau din regiunea în care trăiești are mare nevoie de ajutor.
- Povestește colegilor, argumentând necesitatea.
- Numește cel puțin trei motive pentru care ar trebui să vă implicați.
- Scrieți toate ideile pe o coală de hârtie.
- Alegeți, prin vot, cazul/persoana sau persoanele pe care îi puteți susține, îi puteți ajuta.
- Stabiliți cel puțin 3 moduri prin care puteți ajuta familia sau persoana selectată.

Mesaj argumentativ

1. Alcătuiesc enunțuri care exprimă clar opinia mea.
2. Expun coerent și clar fiecare gând.
3. Utilizez un vocabular adecvat subiectului de discuție.

4. Organizați o expoziție cu vânzare, fiind ghidați de către învățători și părinți, pentru a obține mijloace financiare pe care le veți folosi pentru ajutorul planificat.

A. Momente organizatorice

a) Anunțarea scopului și etapelor expoziției.
b) Determinarea tipurilor de felicitări care vor fi confecționate și vândute.
c) Elaborarea felicitărilor.
d) Identificarea spațiului potrivit pentru expoziție, luând în considerație accesibilitatea (spre exemplu în scaun cu rotile), dimensiunile.
e) Stabilirea datei.
f) Distribuirea informației privind organizarea expoziției.
g) Pregătirea spațiului expozițional.

B. Organizarea expoziției cu vânzare

C. Evaluarea post-eveniment

a) Selectarea recenziilor și impresiilor.
b) Stabilirea sumei de bani adunate.
c) Colaborarea cu familia selectată pentru a-i oferi ajutor.

Implicarea în acțiuni comunitare

1. Identific probleme în care aș putea să mă implic.
2. Caut ghidat modalități de implicare.
3. Stabilesc împreună cu învățătorul/colegii un plan de acțiuni și reguli concrete.
4. Mă implic în realizarea planului, respectând regulile.
5. Iau în considerare sentimentele și ideile celorlalți.
6. Îi ascult pe ceilalți și completez atunci când cred că ideea mea este deosebită și valoroasă.

8 Învățăm! Exersăm! Aplicăm!

Citește textul. Stabilește apoi, împreună cu învățătorul/învățătoarea și colegii de clasă, sarcinile pe care le veți realiza.

Într-o dimineață de primăvară, Hanna, o adolescentă, se îndrepta cu pași grăbiți către liceu.

Mergând pe stradă, aude un mieunat de pisică dintr-un tufiș din apropiere. Pisica era blocată și avea nevoie de ajutor. Când fata s-a întins să o ajute, pisica s-a speriat și a zgâriat-o. Fata țipă de durere, dar nu renunță. A încercat din nou și din nou, chiar în timp ce pisica îi zgâria mâinile. O trecătoare, martoră la cele întâmplate, îi spuse: „Mai bine las-o! Pisica va găsi până la urmă o cale să iasă".

Fata însă nu a dat atenție și a încercat de mai multe ori, până a eliberat pisica. Apoi i-a spus trecătoarei:

– Pisica este un animal, iar instinctul său o face să zgârie și să atace. Eu sunt un om, iar instinctele mele mă fac milos și amabil.

Activitate individuală

1. Descrie o situație similară cu cea din text.

A. *Când și unde a avut loc întâmplarea?*

B. *Care a fost dificultatea?*

C. *Cum te simțeai când ofereai ajutor?*

Activități în perechi

2. Activitate de voluntariat.

A. *Confecționați cupoane cu dimensiunile 20 x 10 cm.*

B. *Scrieți pe cupoane sarcini. De exemplu: oferă ajutor pentru a duce o pungă, adună hârtiile din curte și aruncă-le la coșul de gunoi.*

C. *Selectați cel puțin câte un cupon și realizați sarcina.*

D. *Promovați și repetați activitățile de voluntariat.*

Activități în grup

3. Realizați un ziar cu genericul „Creștem OAMENI BUNI". Respectați etapele.

A. *Identificați o faptă bună realizată de fiecare la bibliotecă, spital, magazin, poliție sau alt loc public.*

B. *Stabiliți un titlu potrivit articolului.*

C. *Descrieți în 7-10 enunțuri întâmplarea pe o foaie A4.*

D. *Anexați o fotografie sau un desen potrivit articolului creat de voi.*

E. *Uniți toate articolele, aranjați-le într-o ordine stabilită de comun acord.*

F. *Identificați și alte rubrici pentru ziarul clasei.*

Unitatea 4

ÎNVĂȚ SĂ FIU OM

Manifestă solidaritate și coeziune, dragoste și respect pentru patrie! Implică-te în diverse acțiuni de caritate, activități în beneficiul comunității și acțiuni de voluntariat! Promovând valorile culturale și moral-spirituale vei crește un OM ADEVĂRAT!

1. Împreună facem lumea mai bună!
2. Răbdarea și cumpătarea
3. Grija și bunăvoința
4. Angajamentul și responsabilitatea
5. Recunoștința copiilor față de părinți
6. Cooperez cu oamenii din jurul meu
7. Proiectul: „Învăț să fiu OM”
8. Învățăm! Exersăm! Aplicăm!

1 Împreună facem lumea mai bună!

1. Citește. Discută și reflectează.

Ion, un țăran zgârcit la suflet a găsit într-o zi pe pășunea sa vaca vecinului său. Omul a luat animalul la bătaie, după care l-a dus înapoi, zicând:

– Dacă mai găsesc vaca la mine-n grădină, să știi că o bat și mai rău, ai auzit?

A doua zi însă, Vasile, vecinul cel bun găsi și el, pe pășunea sa, două oi ale celuilalt.

– Am găsit la mine în curte două dintre oile dumitale. Le-am adăpat și ți le-am adus acasă. Dacă am să le mai găsesc și altă dată în curtea mea, să știi că am să fac la fel: am să le port de grijă și am să ți le aduc nevătămate.

Uimit de fapta cea bună a acestuia, Ion îi răspunse:

– Îți mulțumesc, Vasile! Puteai să faci la fel ca mine... Acum îmi dau seama că am greșit. Vei vedea că a doua oară nu se va mai întâmpla. Iartă-mă!

Și, într-adevăr, țăranul s-a ținut de cuvânt. Când vrei să-i arăți cuiva că a greșit, nu trebuie să o faci cu răutate, ci cu blândețe, bunătate și răbdare, și atunci, cu siguranță, vei reuși.

„Cei doi vecini”, pildă

- *Ce lecție i-a dat Vasile vecinului său Ion? Cum a reușit?*
- *Crezi că o faptă bună poate schimba pe cei care suferă de răutate, ranchiună (dușmănie, răzbunare), invidie și să-i facă mai buni?*
- *Ce calități îi caracterizează pe „oamenii buni”?*

2. Analizează imaginile. În care dintre ele copiii dau dovadă de bunătate?

E bine să știi!

A fi bun înseamnă a dovedi bunăvoință, blândețe, omenie față de cei din jur. **Bunătatea** este la îndemâna oricui, trebuie doar să vrei și poți face fapte bune. Bunătatea este mâna care oferă, fără a aștepta ca să primească ceva în schimb. Este important ca să-i apreciezi și să-i încurajezi pe cei care sunt înzestrați cu **bunătate**! Ea se demonstrează prin fapte.

3. **Din lecturile literare pe care le-ai citit, numeşte câteva personaje şi faptele bune făcute de acestea.**

4. **Restabilește proverbele. Explică două dintre ele, la alegere.**
   - Bine faci, _____ găsești.
   - Cel bun crede că toți sunt _____.
   - Bunătatea dă naștere la _____.
   - Cel căruia îi faci un _____ nu te va uita niciodată.

5. **Identifică faptele bune. Dă și alte exemple.**
   - îngrijesc animalele din curte;
   - iau în derâdere pe unii colegi;
   - le explic celor care m-au supărat;
   - ascult de sfaturile părinților;
   - îmi ajut părinții;
   - îmi deranjez colegii;
   - salut vecinii, prietenii;
   - îmi încurajez prietenii.

6. **Construiește tabelul de mai jos. Completează-l.**

Față de cine putem manifesta bunătatea?	Cum ne putem manifesta bunătatea?

7. **Cum crezi?**
   - Dacă un coleg greșește o dată, devine rău?
   - Un copil care se poartă răutăcios, își poate schimba comportamentul și face fapte bune?
   - Ca să avem o societate mai bună, câte persoane trebuie să dea dovadă de bunătate?

8. **Află cum poate un copil de vârsta ta să manifeste bunătate. Află despre acest lucru de la:**
   - părinți;
   - învățători;
   - prieteni;
   - alte rude;
   - colegi;
   - persoane mai puțin cunoscute.

9. **Numește cât mai multe expresii care pot fi folosite pentru a „plăti” pentru bunăvoința, blândețea și omenia manifestată atât de către copii, cât și de către adulți.**

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am învățat despre... . Am înțeles că... .
Mi-aș dori... .

Activitate în echipă

Identificați câte o faptă bună realizată de fiecare dintre voi.

Discutați-le în grup, apoi prezentați-le întregii clase.

Tema celor isteți

Argumentați de ce copiii trebuie să informeze sau să consulte părinții/ rudele apropiate atunci când intenționează să se implice în acțiuni de binefacere.

Portofoliu

Ilustrează printr-un desen, pictură sau modelaj, cum arăți bunătatea față de vietăți.

Activitate practică

Creează un simbol care să reprezinte BUNĂTATEA. Prezintă-l cât mai original colegilor!

2 Răbdarea și cumpătarea

1. Citește. Discută și reflectează.

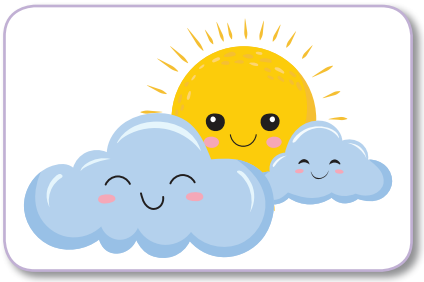

Odată Vântul de Nord se lăuda că e mai voinic decât Soarele. Soarele îl auzi și îi zise:

– Uite, vezi călătorul de acolo? El o să ne ajute să vedem cine e mai puternic dintre noi.

– Bine, spuse Vântul. Acuș mă năpustesc asupra lui și, cât ai clipi, smulg pelerina de pe el.

Și hai să sufle din răsputeri. Cu cât sulfa mai tare, cu atât călătorul se înfășura mai strâns în pelerină, bombănind că se strică timpul, dar își căută de drum.

Vântul se mânie strașnic, îl semăna cu bobi reci de ploaie amestecați cu zăpadă. Blestemând Vântul, călătorul își vârî mâinile în mânecile pelerinei și se încinse cu brâul.

– Gata, nu mai scot pelerina de pe el! zise Vântul.

Soarele, văzând că Vântul se dă bătut, zâmbi și ieși de după nori. El prinse a-i încălzi pe cei de pe Pământ și-l mângâi și pe călătorul nostru, care dârdâia de frig. După un timp, simțind căldura Soarelui, omul se învioră și-i mulțumi prietenului din cer. Apoi își scoase pelerina, o împături și o legă la brâu.

– Ei, vezi? îi zise blândul Soare Vântului supărat. Cu răbdare și bunătate faci mai mult decât cu furia.

„Vântul și Soarele” de Constantin Ușinski,
în traducere de Spiridon Vangheli

- *Cum crezi, de ce Vântul a suferit eșec?*
- *Ce calități ale Soarelui l-au ajutat să învingă Vântul?*
- *Dă exemple în care Vântul, fiind nerăbdător și furios, dăunează celor de pe Pământ.*
- *În ce situații Soarele dă dovadă de multă răbdare și cumpătare?*
- *Crezi că oamenii au nevoie și ei de cumpătare și răbdare? Când? În ce situații?*

E bine să știi!

Cumpătarea și **răbdarea** sunt două calități care ne ghidează în viața de zi cu zi, ajutându-ne să facem față provocărilor, să avem autocontrol și să ne dezvoltăm. Cel **cumpătat** își poate controla dorințele, reacțiile și acțiunile imediate, ceea ce permite de a face alegeri înțelepte și de a evita excesele. **Cel răbdător** rămâne calm și încrezător chiar și atunci când lucrurile se desfășoară altfel decât și-ar dori. Fiind răbdători, adică perseverenți, nu ne descurajăm în fața dificultăților sau a întârzierilor și avem încrederea că vom atinge succesul chiar dacă necesită timp și efort.

2. Formulează cel puţin o soluţie pentru fiecare situaţie.

Doamna învățătoare a așezat-o pe Ana într-o bancă cu o colegă foarte lentă.

Bunica abia de s-a apucat să gătească, dar Arina este lihnită de foame.

Prietenul lui Dan, care a lipsit o săptămână de la școală, îl solicită prea mult.

Până la călătoria promisă mai este încă o lună, iar lui Dumitru îi pare prea mult.

3. Numește activități și evenimente din viața unui școlar sau a unui matur, care necesită răbdare sau cumpătare.

4. Povesteşte colegilor unul din cazurile de mai jos. Cum le-ai depășit?

- O situație în care ai fost perseverent sau cumpătat;
- O situație în care cineva a dat dovadă de perseverență sau cumpătare;
- O situație în care ai păgubit, pentru că ai fost nerăbdător sau grăbit.

5. Completează enunţurile lacunare.

- Cea mai perseverentă persoană pe care o cunosc este..., pentru că... .
- Cunosc și unele personaje literare înzestrate cu cumpătare... .
- O lecție de perseverență o pot lua de la... .

6. Restabilește proverbele.

Cu răbdarea și hărnicia »	« cu răbdare se adună.
Cunoștințele multe »	« dobândești înțelepciunea.
Cu răbdarea »	« se capătă meseria.
Cu timpul și răbdare, »	« treci și marea.

7. Numește acțiuni pe care le faci și prin care îți manifești recunoștință, cumpătare și angajamentul față de:

- prietenii tăi;
- membrii familiei tale;
- colegii de clasă;
- persoanele mai puțin cunoscute.

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am înțeles că... .

Plec cu gândul că... .

Joc de rol

Imaginează-ți că ești învățătorul clasei. Cum le-ai explica elevilor că perseverența și cumpătarea aduc avantaje.

Tema celor isteți

Identifică cel puțin 3-4 consecințe pentru meseriașii nerăbdători sau nechibzuiți.

Activitate în echipă

Explicați două dintre proverbele de la exercițiul 6, la alegere.

Activitate practică

Confecționează felicitări și oferă-le celor mai perseverenți dintre prietenii tăi sau membrilor familiei tale.

3 Grija și bunăvoința

1. Citește. Discută și reflectează.

Trăiau odată doi frați. Unul era căsătorit și avea mulți copii, iar celălalt era burlac, adică necăsătorit. Și aveau împreună un câmp de grâu. În fiecare an, îl prelucrau, strângeau roada și o împărțeau în jumătate. Într-o noapte, fratele necăsătorit, pentru că nu dormea, se gândi astfel:

– Nu este cinstit așa. Eu nu am familie, nu am copii, deci nu am guri multe de hrănit, pe când fratele meu are familie mare, trebuie să-i hrănească, lui mai mult îi trebuie.

Într-o noapte, pentru că nu putea să doarmă liniștit, se duse în hambarul său, umplu un sac cu grâu și tiptil duse sacul și-l turnă în hambarul fratelui său, după care se culcă să doarmă liniștit. În același timp, celălalt frate, dormind rău, se gândește:

– Nu e cinstit așa, am hotărât să împărțim roada în jumătate, dar ce o să facă el singur la bătrânețe, doar nu are pe nimeni? Cine o să îngrijească de el? Eu am nevastă și copii...

Se ridică din pat, luă un sac de grâu din hambarul său și-l turnă în grămada celui mai mic.

Așa au tot cărat pe furiș câte un sac cu grâu mai multe nopți. Deși cantitatea de grâu din hambarele lor nici nu creștea, nici nu se micșora, fiecare dintre ei era cu sufletul împăcat că își ajută fratele fără ca acesta să știe. Făcând așa – nimica nu se schimba, doar dragostea și fericirea lor creștea! Și iată că într-o noapte se întâlnesc ei nas în nas cu sacii în spate.

– Ce faci aici, frate?

– Mă plimb, dar tu ce faci?

– Da și eu aici, ce să fac... mai respir aer curat... .

Frații s-au cuprins și de atunci au trăit în mai multă dragoste și înțelegere.

Sătenii au aflat despre faptele lor și au construit acolo un templu, ca să țină minte și urmașii lor cum se trăiește în această lume, cum arată grija și bunăvoința unui frate.

Pildă, text adaptat

Cum crezi...?

- *De ce frații duceau saci cu grâu unul altuia pe furiș?*
- *Frații aveau, cu adevărat, nevoie de grija și sprijinul celuilalt?*
- *Ce au schimbat aceste acțiuni ale fraților? Cum? De ce?*

E bine să știi!

Grija și **bunăvoința** sunt calități importante care ne ajută să construim relații sănătoase și să ne simțim mai apropiați de ceilalți oameni. Dăm dovadă de **grijă** atunci când ne pasă și ne ocupăm de binele sau confortul altora, cât și de oamenii și lucrurile importante din viața noastră. Grijă înseamnă să ne asigurăm că persoana se simte în siguranță și e împlinită. **Bunăvoința** este o atitudine pe care o manifestăm față de ceilalți oameni. O manifestăm atunci când suntem amabili, când facem lucruri bune pentru ceilalți sau când îi ajutăm. Bunăvoința ne ajută să fim buni și să ne simțim bine unii față de alții.

2. Povesteşte unul din cazurile de mai jos. Cum te-ai simțit?

- Ai primit ajutorul unui coleg sau prieten în momentul când nu te așteptai.
- O situație în care tu sau cineva dintre prieteni ați dat dovadă de bunăvoință.
- O situație în care ai fi avut nevoie de ajutor, dar nu l-ai primit.

3. Alege varianta corectă. Argumentează.

a) Întâlnești pe stradă o persoană în etate care duce cu greu o sacoșă. Ce faci?

- trec mai departe nepăsător;
- o ajut numai dacă mă roagă;
- îi cer permisiunea de a o ajuta până acasă.

b) Un coleg din clasă s-a îmbolnăvit și va lipsi o săptămână de la școală. Cum procedezi?

- nu mă interesează problemele lui;
- îl ajut numai dacă îmi cere ajutorul;
- îi dau temele zilnic, uneori la telefon.

c) În clasă ai o nouă colegă. Este în scaun cu rotile și are nevoie de ajutor să intre în clasă. Ce atitudine iei?

- aștept până vine un coleg mai voinic;
- o ajut numai dacă îmi cere ajutorul;
- o întreb dacă are nevoie de ajutor și o ajut de câte ori pot.

4. Realizează un sondaj.

Întreabă colegii cum se simt atunci când cineva are grijă de ei sau atunci când primesc atenție de la ceilalți. Fă o listă de emoții trăite în asemenea situații.

5. Numește acțiuni pe care le faci și prin care îți manifești grija și bunăvoința față de cei menționați mai jos.

persoane în etate | persoane necunoscute | copii din clasele mai mici | părinți, bunici | vietăți | persoane cu nevoi speciale

Autoevaluare și reflecție

Astăzi am învățat: să știu...; să fiu...; să pot... .

Activitate în echipă

Faceți o listă de texte literare, de cărți, de emisiuni și filme pentru copii, în care personajele dau dovadă de grijă și bunăvoință.

Tema celor isteți

Argumentează colegilor importanța grijii și bunăvoinței în viața de zi cu zi.

Portofoliu

Creează un simbol care să reprezinte BUNĂVOINȚA sau GRIJA. Prezintă-l cât mai original colegilor!

Activitate practică

Folosește diverse resurse și află dacă există în alte limbi cuvintele „bunătate” și „grijă”. Află dacă aceste valori sunt specifice și altor popoare.

4 Angajamentul și responsabilitatea

1. Citește. Discută și reflectează.

S-a urcat în pom Gheorghiță,
Să mănânce fructe coapte.
La cireș vine și bunul,
Dă să urce, dar nu poate.
– Uneori să gust cireșe,
Zice bunul, tare-aș vrea.
Uite, colo sus, băiete,
Stă copilăria mea...
Două, trei cireșe coapte,
Zi-i, nepoate, ca să-mi dea.
– Unde, unde e bunele?
Nu zăresc pe nimeni, zău...
Însă, dacă vrei cireșe,
Îți culeg un coș chiar eu...

„Copilăria bunicului" de Emilia Plugaru

- *De ce nepotul este atât de grijuliu cu bunicul său?*
- *Crezi că bunicul are nevoie de ajutorul și sprijinul nepotului său?*
- *După părerea ta, când și cum bunicul are grijă de nepot?*
- *Cum crezi că îi răspunde bunelul nepotului pentru grijă?*

E bine să știi!

A lua un **angajament** înseamnă să-ți respecți promisiunea și să faci tot posibilul pentru a duce la bun sfârșit ceea ce ți-ai asumat. O persoană cu anumite angajamente asumate se dedică cu seriozitate și hotărâre pentru realizarea sarcinii. **Responsabilitatea** presupune să fii conștient și să îți asumi sarcinile sau datoriile pe care le ai. Este despre a face lucrurile pentru care ești responsabil și a acționa în mod corect. Atât **angajamentul**, cât și **responsabilitatea**, sunt calități importante pe care copiii le învață pentru a deveni adulți responsabili și încrezători. Aceste valori ajută copiii să-și dezvolte încrederea în sine și să înțeleagă importanța respectării promisiunilor.

2. Construiește schema de mai jos. Completează.

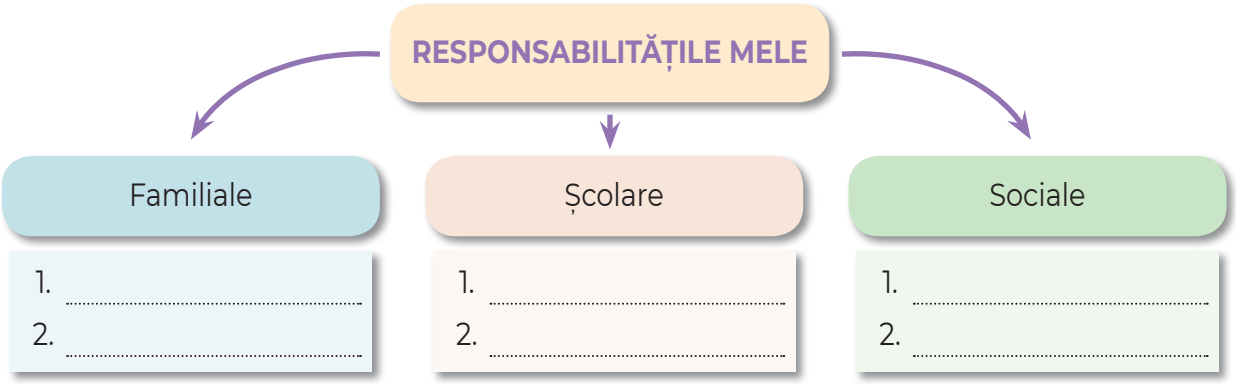

3. Numește câteva promisiuni pe care le-ai realizat în ultima perioadă și ai dat dovadă de angajament.

4. Analizează imaginile. În care dintre ele copiii dau dovadă de responsabilitate?

5. Citește situațiile de mai jos și determină cât de responsabile sunt persoanele descrise. Care dintre copii și-au luat angajamente și care nu?

- Mihaela este fetița care săptămânal udă florile în clasă.
- Andrei niciodată nu șterge tabla pentru că nu-i place.
- Valeria vine la școală zilnic cu temele pregătite.
- Tudor crede că mama trebuie să facă toate treburile casnice, pentru că-i reușește cel mai bine.
- Nicu a decis să spele încălțămintea sa și a părinților în fiecare seară.
- Dan vrea să studieze istoria localității sale pentru că este mândru de ea.
- Vlad împreună cu tatăl său și cu fratele mai mare au hotărât să planteze niște pomi în preajma grădiniței, ca micii copii să poată sta vara la umbră.

6. Realizează un sondaj.

Întreabă colegii ce i se poate întâmpla, după părerea lor, unui elev care nu respectă angajamentul luat, dar și unui elev iresponsabil. Fă o listă de emoții trăite în asemenea situații și de consecințe.

7. Alege una din situațiile de mai jos și propune soluții.

- Închipuiți-vă o familie în care toți fac ce vor și când au chef. Cum o vedeți?
- Cum vi se pare o clasă unde elevii vin la școală doar pentru faptul ca să nu fie implicați acasă la treburi? Ce părere aveți?

Autoevaluare și reflecție

Astăzi la lecție am învățat despre... . Am înțeles că... . Mi-aș dori... .

Activitate în perechi

Explică-i colegului ce înseamnă pentru tine să fii responsabil și cum te simți atunci când îți îndeplinești responsabilitățile.

Portofoliu

Realizează un colaj de desene, fotografii și imagini pentru a reda responsabilitățile pe care le ai.

Activitate practică

Scrie într-un jurnal personal sau într-o agendă 4 activități pe care te angajezi să le realizezi. Revino la această listă peste câteva zile. Vezi ce ai realizat și ce nu.

Joc de rol

Imaginează-ți că ești părinte. Cum le-ai explica copiilor tăi că ei trebuie să se implice în activități casnice?

5 Recunoștința copiilor față de părinți

1. Citește. Discută și reflectează.

Într-un sat din câmpie, s-au întâlnit trei femei. Două dintre ele, nu încetau să își laude băieții. Cea de a treia însă, nu spunea nimic, deși avea și ea un băiat.

După ce au ajuns la fântâna cea adâncă, ele au umplut fiecare câte o găleată cu apă proaspătă și au plecat spre casă. Pe drum, dânsele i-au întâlnit pe cei trei copii. Ei se jucau împreună într-o livadă cu meri înfloriți.

– Tu îl vezi pe al meu? a zis prima femeie. El e așa de puternic.

– Al meu e priceput, se bucură a doua. Nu-i așa, vecinelor? Spuneți voi!

Nici de această dată, cea de-a treia femeie nu a spus nimic. Ea mergea grăbită spre casă cu găleata cu apă limpede în mână, gândindu-se la copilul ei.

Însă acesta, văzându-și mama obosită, s-a grăbit să vină și să ia el găleata. Se bucura tare mult că o putea ajuta. Ceilalți băieți au rămas să se joace mai departe. Nu le-a păsat de faptul că mama fiecăruia se chinuia să care găleata grea cu apă.

Acum se vedea adevărul. Din modestie, cea de-a treia femeie nu se lăudase cu feciorul său, dar, în locul ei, vorbeau faptele cele bune ale băiatului.

„Copilul binecrescut”, poveste populară

- *Ce învățătură ai luat din acest text?*
- *Cum își manifestă băiatul grija și recunoștința față de mamă?*
- *Cum crezi, de ce băiatul este grijuliu cu părinții săi?*

E bine să știi!

Recunoștința copiilor față de părinți reprezintă un sentiment de apreciere, mulțumire și gratitudine pe care copiii îl au față de părinții lor. Copiii sunt recunoscători pentru toate lucrurile bune pe care le fac părinții pentru ei, pentru dragostea, grija, suportul și sacrificiile acestora. Recunoștința se demonstrează prin comportament politicos și respectuos, prin acordarea ajutorului, manifestarea grijii și a bunăvoinței față de ei. Acest sentiment frumos poate consolida relațiile copiilor cu părinții.

2. Analizează imaginile. În care dintre ele copiii dau dovadă de recunoștință?

3. Completează enunțurile.

- Un copil este pentru părinții lui (ca)... .
- Părinții sunt pentru copiii lor... .

4. Completează cu încă 4 argumente.

Cel mai mult îmi respect părinții, pentru că:

- m-au învățat ce e bine, ce e rău;
- mă învață cum să mă comport în diferite situații dificile;
- ... .

5. Restabilește proverbele de mai jos.

Copiii sunt cinstea părinților,	»	« ceea ce nu spune copilul.
O mamă înțelege	»	« a se lăuda pe sine.
Podoaba la părinți –	»	« iar părinții – lauda copiilor.
A-și lăuda copilul înseamnă	»	« copiii cei mulți.

6. Activitate în ateliere.

„Atelierul poeților”: Creați o poezie sau un text despre copilărie sau despre părinți.

„Atelierul arhitecților”: Creați un simbol care ar reda recunoștința față de părinți.

„Atelierul muzicienilor”: Interpretați un cântec despre părinți (mamă, tată).

„Atelierul pictorilor”: Realizați desene sau un colaj care să exprime recunoștința voastră față de părinți. Aceste creații pot include imagini și cuvinte care redau emoții sau care descriu momentele speciale trăite împreună, calitățile părinților, dragostea și sprijinul reciproc.

„Atelierul avocaților”: Stabiliți ce ar trebui să facă copiii care sunt agresați sau puși la munci grele în familie.

7. Interviu cu părinții.

- Pregătește întrebări pentru un interviu cu părinții. Acestea se pot referi la momentele speciale împreună, calitățile pe care le apreciază cel mai mult sau modul în care și-au manifestat ei recunoștința față de părinții lor.
- Intervievează părinții.
- Spune colegilor, la una din lecțiile următoare, ce ai învățat din acest interviu.

Autoevaluare și reflecție

Consider că e foarte important... .	Mă bucur(ă)... .
Sunt îngrijorat(ă) pentru... .	Pare destul de convingător... .

Joc de rol

Improvizați câteva dialoguri între voi și părinți. Arătați cum manifestați respectul pentru ei.

Tema celor isteți

Prezintă argumente pro/contra pentru următoarea afirmație: *„Părinții care nu-și educă copiii sunt pentru ei dușmani.”*

Activitate în echipă

Alege, apoi lucrează în unul din atelierele propuse la exercițiul 6.

Activitate practică

Scrie o scrisoare de mulțumire pentru părinții tăi. Indică lucrurile pentru care ești recunoscător față de ei.

6 Cooperez cu oamenii din jurul meu

1. Citește cele 2 texte. Discută și reflectează.

Veniți fugulița-ncoace –
Dina colțunași ne face.
Dar veniți mai repejor,
că-i nevoie de-ajutor!
Tu aleargă la văcuță,
cere brânză olecuță!
Tu – fuguța la moțate,
cere ouă mai mășcate!
Tu te du până la fântână,
scoate apușoară lină!
Tu aleargă la păduri,
adă niște uscături!
Eu – la moară-ntr-o fuguță,
s-aduc albă făinuță!

„Gospodina Dina" de Iulian Filip

Plugarul aruncă cu dragoste boabele de grâu pe câmp. Ploița cuminte le stropește. Din ele cresc spice mari, încălzite și coapte de soarele darnic. Când grâul se coace, combina îl strânge. Boabele de grâu sunt duse la moară.

Morarul știe cum să scoată făină albă din spicele aurii. Brutarul harnic coace pâinea ca un soare.

Noi le mulțumim tuturor pentru pâine proaspătă și gustoasă.

„Pâinea", autor necunoscut

- *De ce, pentru a prepara colțunași și pâine, a fost nevoie ca să se lucreze în echipă?*
- *Ar fi fost posibil să se prepare bucatele lucrând de unul singur?*

E bine să știi!

Oamenii de obicei locuiesc împreună cu alții sau alături unii de alții. Sunt multe activități pe care le realizăm în grup, **cooperând**. Astfel ne putem bucura de realizări comune, ne cunoaștem mai bine, legăm prietenii, depășim mai ușor dificultățile. Pentru ca un grup să funcționeze cu succes și să realizeze sarcinile propuse, este important ca membrii grupului să se conducă de niște reguli de comportament elaborate împreună. Pe lângă toate, în grup poate să contribuie fiecare, exercitând anumite funcții sau asumându-și anumite responsabilități. Relațiile prietenoase și armonioase în grup se mențin, dacă știm să ne ascultăm și să ne încurajăm, dacă ne educăm capacitatea de a vorbi frumos, de a ne respecta reciproc opiniile, sentimentele.

2. Construiește schema de mai jos. Completează.

3. **Numeşte câteva personaje literare şi lucrurile realizate de ei în cooperare. Care insecte pot fi un exemplu de cooperare fructuoasă?**

4. **Cum crezi?**

- Cooperează doar persoanele care se cunosc sau și cele necunoscute?
- Poate un copil să refuze cooperarea cu cineva? Care pot fi motivele?
- E necesar să colaborezi doar cu semenii tăi? Poți coopera cu elevi mai mari sau mai mici decât tine?
- De ce trebuie să cooperezi cu rudele, vecinii, prietenii, slujitorii bisericii, polițiștii, medicul de familie, pompierii, vânzătorii, învățătorii ș.a.?

5. **Răspunde la întrebările de mai jos. Ascultă răspunsurile colegilor. Alege o idee care ți-a plăcut cel mai mult.**

CE meserii își exercită activitatea lucrând în echipă sau colaborând?

DE CE copiii au nevoie de cooperare și de activități în grup?

CINE poate iniția o activitate în grup?

CÂND e nevoie de o cooperare? Când se colaborează mai bine, când membrii se cunosc sau nu?

UNDE se pot realiza activități în grup: acasă, la școală, în comunitate, în curte, într-un centru de creație, pe un stadion?

6. **Selectează cinci trăsături de caracter care pot fi utile în activitățile realizate în cooperare: veselia, violența, sinceritatea, lăudăroșenia, empatia, inițiativa, invidia, toleranța, cooperarea, corectitudinea, înțelegerea, prietenia.**

Autoevaluare și reflecție

Astăzi am discutat... . M-a impresionat... . M-am simțit... .
Am înțeles că... . Le voi povesti (cui)... că... .

Activitate în echipă

Scrieți cel puțin 5 adresări politicoase față de persoanele care locuiesc în vecinătate.

Joc de rol

Mimează diverse activități care se realizează prin cooperare. Propune colegilor să le descopere.

Portofoliu

Creează colaje sau desene care să ilustreze conceptul de **cooperare**. Ai în vedere pe toți cei care conviețuiesc într-o comunitate.

Activitate practică

Prezentați, cât mai original, dar în grup, produsele realizate în cadrul acestei lecții.

7 PROIECTUL: „Învăț să fiu OM”

Citește textul. Stabilește apoi, împreună cu învățătorul/învățătoarea și colegii de clasă, sarcinile pe care le veți realiza.

Un leu a fost trezit odată, atunci când îi era somnul mai drag, de un șoarece care îi umbla pe față.

Ridicându-se, plin de mânie, pe cele patru labe, leul a încercat să-l prindă pe musafirul său nepoftit, dar șoarecele l-a implorat, cu lacrimi în ochi: „Dacă îmi cruți viața, voi găsi o cale prin care să îți răsplătesc bunătatea”.

Furia leului s-a topit ca prin minune și, izbucnind în hohote de râs, l-a lăsat pe șoarece să plece întreg și nevătămat.

La scurt timp după aceea, s-a întâmplat ca leul să fie prins de niște vânători, care l-au legat strâns, cu funii groase, la pământ. Recunoscându-i răgetul mânios, șoarecele a venit în grabă, cât a putut mai repede într-acolo, a ros funiile cu dinții săi ascuțiți și l-a eliberat pe leu, exclamând:

„Ai luat în râs ideea că aș fi putut să te ajut în vreun fel, așteptându-te să nu primești nimic de la mine în schimbul favorului tău; acum ai aflat că este posibil ca până și un șoricel micuț să îi facă bine unui leu enorm.”

Morala: Nicio faptă bună, indiferent cât de mică, nu este vreodată în zadar.

„Leul și șoarecele” de Esop

Activitate individuală

1. **Completează *„Jurnalul faptelor bune”*. Desenează-l pe o foaie, apoi completează toate rubricile. Pune-l ulterior, după prezentare, în portofoliul tău.**

Câteva fapte bune făcute de mine:	Emoțiile pe care le-am trăit în acele momente:
Lucrurile învățate din aceste acțiuni:	Fapte pe care aș vrea să le (mai) realizez:

2. **Completează *Diagrama prieteniei* cu numele prietenilor tăi. Scrie și câte o calitate a lor. Prezintă colegilor, respectând criteriile de succes.**

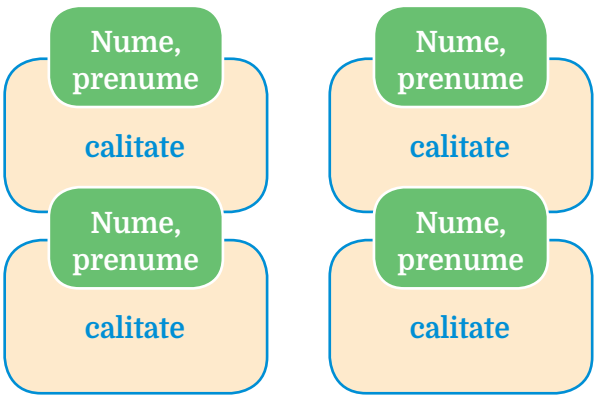

Diagrama prieteniei

1. Realizez schița diagramei.
2. Completez diagrama.
3. Identific locul prietenilor în diagramă.
4. Argumentez alegerea.

Activități în perechi

3. Selectează de mai jos activitățile în care te-ai implicat vreodată. Povestește colegului despre această experiență.

- Colectarea de alimente neperisabile sau jucării pentru familiile nevoiașe.
- Activități de reciclare a unor materiale/obiecte, de salubrizare a unor teritorii.
- Sprijinirea colegului cu nevoi speciale sau dizabilități.
- Recoltarea hranei pentru animalele abandonate din adăposturi locale.
- Colectarea de cărți și materiale școlare pentru copii din familii social-vulnerabile.
- Sprijinirea persoanelor vârstnice (ajutor oferit oamenilor în etate din localitate ș.a.).
- Sprijinirea refugiaților prin strângerea de fonduri sau colectarea articolelor de îmbrăcăminte și igienă.
- Sprijinirea comunității locale prin implicare în activități de voluntariat.

Activități în grup

4. Realizați un sondaj printre colegii de clasă pentru a stabili care dintre activitățile propuse mai sus au fost practicate de ei. Prezentați rezultatele sondajului.

1. Respectăm tema/subiectul.
2. Folosim cuvinte-cheie, descrieri scurte, imagini, fotografii, desene.
3. Prezentăm informații/mesaje corecte, clare și atractive.
4. Prezentăm produsul clar, fluent și cu entuziasm.
5. Folosim un vocabular adecvat.

5. Realizați un banner, poster sau pliant cu genericul „Faptele frumoase ale clasei noastre”. Pentru a obține un produs foarte bun, țineți cont de criteriile de succes. Prezentați colegilor produsul realizat.

6. Realizați o activitate cu genericul *„Creștem OAMENI BUNI”*. Respectați etapele propuse mai jos.

- Identificați o problemă din comunitate sau instituție în care ați putea să vă implicați.
- Stabiliți împreună cu învățătorul/colegii un plan de acțiuni și reguli concrete. Luați în considerare sentimentele și ideile celorlalți.
- Implicați-vă în realizarea planului, respectând regulile de securitate.
- Pe parcurs, realizați cât mai multe fotografii.
- Realizați, la finalul activității, un ***Jurnal de impresii***.

8 Învățăm! Exersăm! Aplicăm!

Citește poezia. Stabilește apoi, împreună cu învățătorul/învățătoarea și colegii de clasă, sarcinile pe care le veți realiza.

Să nu răspunzi cu ură
Celui ce te-a rănit!
Arată-i doar prin fapte
Că ești deosebit.
Să nu rănești, că doare
Și n-o să poți uita!
Totul se va întoarce
Și împotriva ta.

Nu încerca să minți,
Căci tu vei regreta,
Atunci când adevărul
Târcoale îți va da.
Să iei din juru-ți tot
Ce e frumos și bine.
S-apreciezi valoarea
Așa cum se cuvine.

Să nu iei de la alții
Ce nu ți se cuvine!
Să nu-ți dorești în viață
Necinste și rușine!
Încearcă să faci bine,
Să te ferești de rău,
Să ai doar împliniri
În viața ta, mereu.

„Cheia succesului” de Camelia-Mihaela Patraș

Activitate individuală

A. *Numește comportamentele și trăsăturile morale sugerate în poezie.*
B. *Alege 3 dintre acestea și argumentează necesitatea respectării sau nerespectării lor.*

Activități în perechi

A. *Ordonează, la discreția ta, produsele realizate pe parcursul semestrului, din rubrica „Portofoliu”.*
B. *Prezintă colegului sau colegei unul dintre aceste produse.*
C. *Ascultă colegul/colega. Apreciază-i prezentarea. Folosește cuvinte de încurajare.*

Activități în grup

A. *Elaborați **Albumul clasei (scrapbook)**. Creați fiecare câte o pagină personală pentru acest album.*
B. *Plasați fotografii, imagini și descrieri care vă reprezintă, valorile morale de care vă ghidați la școală, acasă și în comunitate.*
C. *Aranjați paginile în album și creați coperta.*

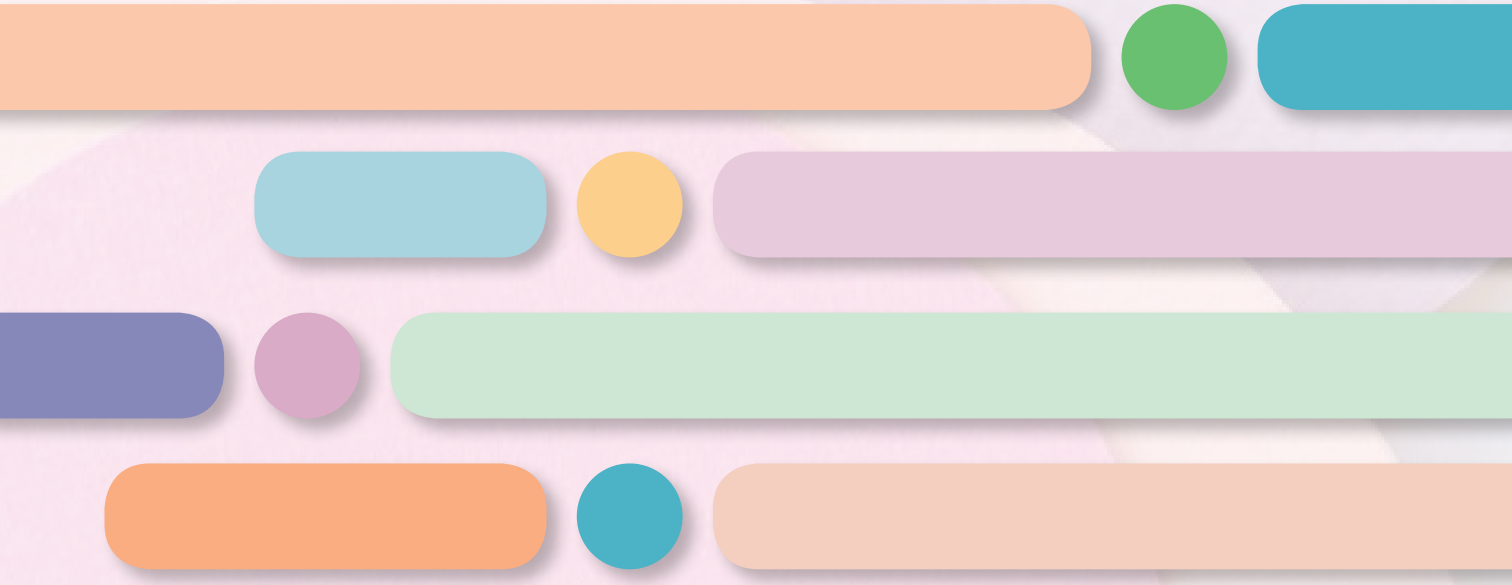

9 785866 541188